

POROČILO EVROPSKE KOMISIJE ZA BOJ PROTI RASIZMU IN NESTRPNOSTI O SLOVENIJI

(Šesti cikel spremljanja)

Sprejeto: 2. julija 2025

Objavljeno: 30. oktober 2025

Prosimo, upoštevajte, da je ta dokument prevod. V primeru dvoma upoštevajte izvirni različici v angleščini in francoščini.

UVOD	4
POVZETEK	5
UGOTOVITVE IN PRIPOROČILA	7
I. DEJANSKA ENAKOST IN DOSTOP DO PRAVIC	7
A. ORGANI ZA ENAKOST	7
B. VKLJUČUJOČE IZOBRAŽEVANJE	8
C. MIGRANTI BREZ UREJENEGA STATUSA	9
D. ENAKOST LGBTI	10
II. SOVRAŽNI GOVOR IN NASILJE IZ SOVRAŠTVA	11
A. SOVRAŽNI GOVOR	11
B. NASILJE IZ SOVRAŠTVA	15
III. INTEGRACIJA IN VKLJUČEVANJE	17
A. MIGRANTI	17
B. UKRAJINCI, RAZSELJENI ZARADI RUSKE AGRESIVNE VOJNE PROTI UKRAJINI	19
C. ROMI	20
D. MUSLIMANI	24
IV. TEMATIKE, KI ZADEVAJO SLOVENIJO	25
A. ZBIRANJE PODATKOV O ENAKOSTI	25
B. „IZBRISANI“	25
PRIPOROČILA IZ VMESNEGA SPREMLJANJA	27
SEZNAM PRIPOROČIL	28
VIRI IN LITERATURA	30
DODATEK: MNENJE VLADE	36

Evropsko komisijo za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) je ustanovil Svet Evrope. Je neodvisen organ za spremljanje spoštovanja človekovih pravic, ki je specializiran za vprašanja, povezana z bojem proti rasizmu, diskriminaciji (na podlagi „rase“, etnične/narodnostne pripadnosti, barve, državljanstva, vere, jezika, spolne usmerjenosti in spolne identitete), ksenofobiji, antisemitizmu in nestrpnosti. Sestavljajo ga neodvisni in nepristranski člani, ki so imenovani na podlagi svoje moralne avtoritete in priznanega znanja ter izkušenj pri obravnavanju rasizma, sovraštva do tujcev, antisemitizma in nestrpnosti.

ECRI v okviru svoje statutarne dejavnosti opravlja nadzor po državah, s katerim v vsaki od držav članic Sveta Evrope preverja stanje z vidika rasizma in nestrpnosti ter pripravi priporočila in predloge za rešitev ugotovljenih težav.

ECRI v okviru nadzora po državah vse države članice Sveta Evrope obravnava enakopravno. Delo poteka v 5-letnih krogih. Poročila prvega kroga so bila zaključena ob koncu leta 1998, poročila drugega kroga ob koncu leta 2002, poročila tretjega kroga ob koncu leta 2007, poročila četrtega kroga na začetku leta 2014, poročila petega kroga pa ob koncu leta 2019. Delo na šestem krogu poročil se je začelo konec leta 2018.

Delovne metode za pripravo poročil zajemajo analizo dokumentov, obisk v zadevni državi in nato zaupen pogovor z nacionalnimi organi.

Poročila ECRI niso rezultat povpraševanj ali ustnih izpovedb. So analize, izdelane na podlagi informacij, zbranih iz širokega razpona virov. Študije dokumentov temeljijo na velikem številu nacionalnih in mednarodnih pisnih virov. Obiski na terenu nudijo priložnost za srečanje s stranmi (tako vladnimi kot nevladnimi), ki jih problematika neposredno zadeva, in so namenjeni pridobivanju podrobnih informacij. Postopek zaupnega pogovora z nacionalnimi organi slednjim omogoča, da po potrebi podajo komentarje na osnutek poročila, če želijo popraviti morebitne napačne podatke v poročilu. Po opravljenem pogovoru imajo nacionalni organi možnost zahtevati, da se njihova stališča priložijo h končnemu poročilu ECRI.

Poročila šestega kroga po državah so osredotočena na tri teme, ki so skupne vsem državam: (1) dejanska enakost in dostop do pravic, (2) sovražni govor in nasilje iz sovraštva ter (3) integracija in vključevanje. Poleg tega so obravnavane tudi številne tematike, ki so specifične za vsako od zadevnih držav.

V okviru šestega cikla se za dve specifični priporočili, izbrani med priporočili iz poročila, znova zahteva prednostna izvedba. ECRI bo najpozneje v dveh letih po objavi tega poročila opravila postopek vmesnega spremljanja razvoja v zvezi z obema priporočiloma.

To poročilo je ECRI pripravila na lastno odgovornost. Predstavlja stanje, kakršno je bilo na dan 19. marca 2025, razen če ni navedeno drugače. Razvoj dogodkov po tem datumu praviloma ni zajet v tej analizi niti ni upoštevan v podanih sklepih in predlogih.

Od objave petega poročila ECRI o Sloveniji, 3. aprila 2019, je bil na številnih področjih dosežen napredek in so bile oblikovane dobre prakse.

Zagovornik načela enakosti je okrepil prizadevanja za ozaveščanje in usposabljanje, vključno z izvajanjem Zakona o varstvu pred diskriminacijo. Istočasno je Center za človekove pravice, ki je bil ustanovljen v okviru Kabineta varuha za človekove pravice, leta 2019 okrepil svoje raziskovalne in izobraževalne zmogljivosti.

V zvezi z vključujočim izobraževanjem je bil leta 2020 sprejet učni program o dejavnem državljanstvu za srednješolsko izobraževanje. Poleg tega nevladne organizacije LGBTI v nekaterih šolah učiteljem in učencem zagotavljajo usposabljanje in gradivo.

Kar zadeva enakost LGBTI, je po prelomni odločitvi slovenskega Ustavnega sodišča leta 2022 leta 2023 začel veljati Zakon o spremembah Družinskega zakonika, ki istospolnim parom zagotavlja pravico do poroke in posvojitve. Pomemben korak naprej je tudi pobuda, ki se je začela leta 2024, da se pripravi nacionalna strategija za spodbujanje enakosti pripadnikov skupnosti LGBTI.

Za boj proti sovražnemu govoru je bilo izvedenih več kampanj ozaveščanja. Strateški svet za preprečevanje sovražnega govora, ki je bil leta 2023 ustanovljen v okviru Kabineta predsednika vlade, je izdal vrsto celovitih priporočil za preprečevanje sovražnega govora.

V zvezi z ukrepi proti kaznivim dejanjem iz sovraštva je bila leta 2023 sprejeta dopolnitev Kazenskega zakonika, s katero je postal nagib sovraštva obvezna obteževalna okoliščina pri sodni odmeri kazni za katero koli kaznivo dejanje. Poleg tega je bilo izvedenih več projektov usposabljanja za policiste, zlasti na področju skupnosti LGBTI in drugih manjšinskih skupnosti.

Leta 2023 je bila sprejeta nova strategija vključevanja tujcev, ki niso državljani Evropske unije, da bi jim pomagali neodvisno zaživeti v Sloveniji.

Na področju zaposlovanja javni zavod za zaposlovanje zagotavlja prilagojeno svetovanje za osebe s statusom mednarodne ali začasne zaščite. Na voljo so programi socialne aktivacije za ranljive skupine, vključno z ženskami z jezikovnimi ovirami.

V zvezi z vključevanjem Romov je bil sprejet nacionalni akcijski program za Rome za obdobje

2021–2030. Leta 2023 je bila ustanovljena stalna delovna skupina za pomoč romski skupnosti. Na področju izobraževanja sta bila sprejeta posebna strategija in akcijski načrt za vključevanje romskih učencev v šole od leta 2021 do 2030. Poleg tega so bila leta 2021 v vrtcih in osnovnih šolah ustvarjena delovna mesta romskih pomočnikov. Na področju zaposlovanja se lahko Romi za štiri leta vključijo v aktivne programe za trg dela. Leta 2019 se je začel izvajati program socialne aktivacije za romske ženske, ki naj bi trajal do leta 2027.

Novi slovenski zakon o varstvu osebnih podatkov, ki je začel veljati leta 2023, pod določenimi pogoji omogoča zbiranje podatkov v zvezi z etnično pripadnostjo. Poleg tega je bila leta 2024 izvedena raziskava za spremljanje diskriminacije pri življenjskih razmerah na različnih podlagah.

V zvezi z osebami, imenovanimi „izbrisani“ (tj. osebe iz drugih delov nekdanje Jugoslavije, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva Slovenije in so posledično izgubile osnovne pravice), se je leta 2022 v imenu Slovenije opravičil tedanji predsednik. Leta 2023 so v Ljubljani odkrili spomenik „izbrisanim“.

ECRI pozdravlja takšen pozitiven razvoj v Sloveniji. Kljub vsemu nekatera neresena vprašanja vzbujajo skrb.

Trenutni proračun Zagovornika načela enakosti ne zadostuje za izvajanje raziskav in programov. Poleg tega je stopnja izvajanja njegovih priporočil še vedno nizka in v primerih, ko je ugotovil kršitev prepovedi diskriminacije, se njegove odločitve ne izvršujejo učinkovito.

Teme LGBTI niso del obveznega usposabljanja učiteljev. Nacionalni učni načrti ne vključujejo obveznega pouka o enakosti LGBTI. Poleg tega je v šolah velik problem ustrahovanje, ni pa vzpostavljenega sistema za spremljanje in obravnavanje rasističnih incidentov in incidentov proti LGBTI osebam.

Transspolne osebe morajo za pravno priznanje spola še vedno predložiti potrdilo psihiatra o diagnozi. Kar zadeva interseksualne osebe, se zdi, da se na mladih interseksualnih otrocih še vedno izvajajo medicinsko nepotrebne operacije.

Po poročanjih je v porastu sovražni javni diskurz. Le redki primeri potencialno kaznivega sovražnega govora so predmet sodnega pregona.

Kazniva dejanja iz sovraštva se še vedno premalo prijavljajo zaradi pomanjkanja zaupanja v javne institucije in nezadostnih storitev za podporo žrtvam.

Obisk ECRI v Sloveniji je pokazal, da je bilo na lokalni ravni premalo pobud za integracijo in vključevanje. Poleg tega se zdi, da državljani tretjih držav v Sloveniji nimajo dostopa do socialnih ali subvencioniranih stanovanj, kar migrantom, zlasti osebam z mednarodno zaščito, otežuje integracijo.

Po mnenju ECRI ni bilo napredka pri zmanjševanju števila romskih naselij, ki nimajo dostopa do osnovnih storitev (kot so čista voda, sanitarna oskrba in elektrika), ali pa je bil ta le skromen. Razlike v zdravju Romov so zaskrbljujoče in ECRI meni, da v sedanji strategiji vključevanja Romov ni posebnih ukrepov in jasnih kazalnikov na področju zdravja.

ECRI v tem poročilu organe oblasti poziva k ukrepanju na številnih področjih in podaja vrsto priporočil, vključno z naslednjimi.

Organi oblasti bi morali okrepiti mandat Zagovornika načela enakosti, da bi ga uskladili s Splošnopoličnim priporočilom št. 2 (revidiranim) o organih za enakost na državni ravni za boj proti rasizmu in nestrpnosti.

Teme LGBTI bi morale postati del obveznega usposabljanja učiteljev in ustrezno vključene v nacionalne učne načrte. Organi oblasti bi morali razviti mehanizme za preiskovanje, preprečevanje in obravnavanje rasističnega in LGBTI-fobičnega ustrahovanja, tudi spletnega, ter nasilja v šolah.

Organi oblasti bi morali tudi zagotoviti, da postopek za pravno priznanje spola za transspolne osebe ne bo zahteval ponižujočih pogojev, kot so diagnoze o duševnem zdravju. Sprejeti bi morali tudi potrebne ukrepe za ustrezno zaščito pravice interseksualnih otrok do telesne nedotakljivosti.

Organi oblasti bi morali sprejeti nacionalno strategijo in akcijski načrt za boj proti sovražnemu govoru, vključno z vsemi oblikami rasističnega in LGBTI-fobičnega sovražnega govora, ter spodbujati raznolikost in strpnost.*

V zvezi z ukrepanjem proti kaznivim dejanjem iz sovraštva bi morali organi oblasti sodelovati z ustreznimi zainteresiranimi stranmi, da bi podprli zbiranje ustrezno razčlenjenih podatkov, obravnavali nezadostno prijavljanje in izboljšali storitve za podporo žrtvam.

Državni organi bi morali razviti celovite politike na več ravneh za medkulturno vključevanje ter opolnomočiti lokalne organe in jim zagotoviti smernice za razvoj in učinkovito izvajanje medkulturnih politik na lokalni ravni. Prav tako bi morali omogočiti dostop do socialnih stanovanj vsem zakonitim prebivalcem ne glede na državljanstvo in vključiti dostop do stanovanj v programe za vključevanje oseb z mednarodno zaščito.

Organi oblasti bi morali odločno ukrepati in zagotoviti učinkovit in nediskriminatoren dostop do dostojnih in varnih stanovanjskih razmer na vseh območjih, kjer živijo romske skupnosti (zlasti glede čiste vode, elektrike in sanitarne oskrbe), ter pregledati ustrezne zakone, politike in upravne prakse.*

* ECRI bo najpozneje v dveh letih po objavi tega poročila opravila postopek vmesnega spremljanja razvoja v zvezi s priporočili iz tega odstavka.

I. DEJANSKA ENAKOST IN DOSTOP DO PRAVIC

A. Organi za enakost

1. Slovenski organ za enakost je Zagovornik načela enakosti (v nadaljnjem besedilu „Zagovornik“), ustanovljen leta 2016 z Zakonom o varstvu pred diskriminacijo (v nadaljnjem besedilu „ZVarD“). Zagovornik je v skladu z ZVarD odgovoren za spodbujanje enakega obravnavanja in boj proti diskriminaciji na različnih podlagah, vključno z „raso“ in etnično pripadnostjo, spolno usmerjenostjo, spolno identiteto ali izražanjem, tako v javnem kot v zasebnem sektorju, in pokriva vsa področja družbenega življenja, ki so urejena z zakonodajo, kot so zaposlovanje, izobraževanje, socialna zaščita, dobrine in storitve ter mediji.
2. ECRI z zadovoljstvom ugotavlja, da se je vidnost Zagovornika v zadnjih letih razmeroma izboljšala, kar je v skladu s prejšnjim priporočilom ECRI v zvezi s tem.¹ V anketi iz leta 2022 je 25 % prebivalcev Slovenije potrdilo, da poznajo Zagovornika, kar pomeni, da se javnost bolje zaveda njegove vloge in pristojnosti.² Zagovornik si prizadeva za ozaveščanje in zagotavljanje usposabljanja, med drugim tudi o ZVarD, in od leta 2024 organizira tečaje za javne uslužbence v sklopu projekta „Soočimo se z diskriminacijo!“.³
3. Vendar pa je ECRI zaskrbljena, da trenutni proračun Zagovornika ne zadostuje za izvajanje ustreznih raziskav in programov. Leta 2023 je vlada ustavila nekatere izdatke Zagovornika in zahtevala odobritev za vsako zadevo posebej. Leta 2024 je parlament zmanjšal proračun Zagovornika za 15 %, zaradi česar je moral Zagovornik zmanjšati proračun, namenjen za raziskave in programe.⁴ Po mnenju ECRI bi to lahko negativno vplivalo na zmožnost učinkovitega delovanja institucije.
4. Naslednja težava je zelo nizka stopnja izvajanja Zagovornikovih priporočil v zvezi s preprečevanjem in odpravljanjem diskriminacije, naslovljenih na nacionalne in lokalne organe ter druge subjekte. Med obiskom ECRI v Sloveniji leta 2024 je delegacija ECRI izvedela, da v zadnjih letih približno 80 do 90 % Zagovornikovih priporočil ni bilo upoštevanih. Na primer, od 127 priporočil, ki so bila podana leta 2023, jih je bilo izvedenih le šest, 115 pa jih ni bilo izvedenih.⁵ Poleg tega je bilo delegaciji ECRI povedano, da je bila v primerih, ko je Zagovornik na podlagi pritožbe ali preiskave na lastno pobudo ugotovil kršitve prepovedi diskriminacije, težava tudi v izvrševanju.
5. ECRI organom oblasti priporoča, naj sprejmejo potrebne ukrepe, po potrebi tudi v sodelovanju s parlamentom, za okrepitev učinkovitosti in neodvisnosti Zagovornika načela enakosti, zlasti tako, (i) da zagotovijo dodelitev ustreznih proračunskih sredstev in neodvisnost pri upravljanju teh sredstev, (ii) da zagotovijo, da zadevne vladne in druge službe odgovarjajo Zagovorniku ali v določenem času sprejmejo vse potrebne ukrepe z vidika njegovih priporočil, and (iii) da zagotovijo učinkovito izvrševanje Zagovornikovih odločb v zadevah, v katerih je ugotovil kršitve prepovedi diskriminacije.
6. Poleg Zagovornika deluje kot nacionalna institucija za človekove pravice tudi varuh človekovih pravic (v nadaljnjem besedilu „Varuh“), vendar njegova pooblastila zajemajo le javni sektor. ECRI pozdravlja ustanovitev Centra za človekove pravice v okviru Urada varuha človekovih pravic v letu 2019, s čimer so

¹ Glej ECRI (2019), 22. odstavek.

² Zagovornik načela enakosti (2023), str. 49.

³ Glej spletišče Zagovornika načela enakosti: [Soočimo se z diskriminacijo - ustvarjamo družbo enakih možnosti](#).

⁴ Glej Zagovornik načela enakosti (15. november 2023).

⁵ Šest drugih priporočil iz leta 2023 je bilo označenih kot „sistemska“ in so zahtevala dolgoročneje izvajanje. Za več podrobnosti glej Zagovornik načela enakosti (2024), str. 119.

bile okrepljene njegove raziskovalne in izobraževalne zmogljivosti. ECRI verjame, da se bodo nadaljevala prizadevanja za zagotovitev rednega usklajevanja z Zagovornikom v zvezi z vprašanji o enakosti.

B. Vključujoče izobraževanje

7. ECRI pozdravlja sprejetje učnega načrta o dejavnem državljanstvu za srednješolsko izobraževanje v letu 2020. Vendar pa ugotavlja, da v učnih načrtih osnovnih in srednjih šol ni sistematičnega pristopa k izobraževanju o človekovih pravicah. Varuh je leta 2022 Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje priporočil, naj v učne načrte za vrtce in osnovne šole vključi izobraževanje o človekovih pravicah in strpnosti.⁶ V Nacionalnem programu vzgoje in izobraževanja za obdobje 2023-2033, ki je bil pripravljen julija 2024, pa to vprašanje še vedno ni obravnavano.⁷
8. Med obiskom ECRI se je izkazalo, da usposabljanje o človekovih pravicah, ki so ga učitelji prejeli med začetnim usposabljanjem, ni bilo zadostno. Veliko truda je bilo sicer vloženega v ponudbo stalnega usposabljanja, da bi izboljšali veščine učiteljev na področju vključevanja in raznolikosti, zlasti glede migrantskih otrok.⁸ Vendar pa obveznega usposabljanja o vprašanih LGBTI še vedno ni bilo. ECRI z zaskrbljenostjo ugotavlja, da se v nacionalnih učnih načrtih redko omenjajo človekove pravice LGBTI oseb in da ni obveznega pouka spolne vzgoje ali človekovih pravic, ki bi vključeval teme o enakosti LGBTI. V raziskavi iz leta 2021 je bilo ugotovljeno, da 54 % LGBT učencev v šoli ni izvedelo ničesar o LGBT osebah, 12 % pa naj bi jih od učiteljev slišalo negativne pripombe.⁹ Čeprav LGBTI organizacije civilne družbe učiteljem in učencem zagotavljajo usposabljanje in gradivo,¹⁰ so nekatere šole odpovedale načrtovane dogodke o enakosti LGBTI.
9. ECRI priporoča, (i) da se sprejmejo ukrepi za vključitev tem o enakosti LGBTI v obvezno usposabljanje šolskih učiteljev, da se zagotovi, da bodo učitelji dovolj poznali in zmogli razumeti ter upoštevati potrebe LGBTI učencev, in (ii) da nacionalni šolski učni programi obravnavajo vprašanja enakosti LGBTI, vključno s celovito vzgojo o odnosih in spolno vzgojo, na občutljiv, starosti primeren in enostavno razumljiv način.
10. Med obiskom je bilo delegaciji ECRI večkrat povedano, da je v slovenskih šolah ustrahovanje, tudi rasistične ali LGBTI-fobične narave, velik problem. Spletna raziskava iz leta 2019 je pokazala, da je po mnenju 89,1 % staršev ustrahovanje v šoli njihovih otrok problem.¹¹ Po podatkih Programa mednarodne primerjave dosežkov učencev (PISA) Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) iz leta 2021 je 47,6 % učencev izjavilo, da so bili ustrahovani, od tega jih je bilo 20,9 % pogosto ustrahovanih.¹² Junija 2024 naj bi se 36 % ukrajinskih begunskih otrok v slovenskih šolah soočalo z ustrahovanjem in medvrstniškim nasiljem.¹³ Delegacija ECRI je med obiskom leta 2024 izvedela tudi, da so nekateri ukrajinski otroci zaradi ustrahovanja in nadlegovanja v šoli opustili šolanje, ena ukrajinska deklica pa je poskušala narediti samomor.
11. Kar zadeva posebej LGBTI učence, jih je v raziskavi iz leta 2021 62 % poročalo, da so bili v preteklem letu v šoli verbalno nadlegovani. Eden od petih naj bi doživel fizično nadlegovanje, eden od desetih pa naj bi bil napaden. Poleg tega se jih 26 % ni počutilo varne zaradi svojega spolnega izraza, 35 % pa zaradi svoje spolne

⁶ Varuh človekovih pravic (2023): (priporočilo št. 2(2022)); Varuh človekovih pravic (28. september 2023).

⁷ EU, EK, Eurydice (2024).

⁸ ZN, OHCHR (2022), str. 7-8.

⁹ LEGEBITRA (2021); IGLYO (2022), str. 142.

¹⁰ IGLYO (2022), str. 142.

¹¹ Sports Against Bullying (2020), str. 2-3.

¹² EU, EK (2021), str. 37.

¹³ UNHCR (2024), str. 10.

usmerjenosti.¹⁴ Podobno je raziskava Agencije Evropske unije za temeljne pravice (EU FRA) iz leta 2024 pokazala, da je 56 % udeležencev iz Slovenije, ki so se opredelili kot LGBTI, v času šolanja doživljalo ustrahovanje, norčevanje ali grožnje zaradi svoje LGBTIQ identitete.¹⁵

12. Glede na navedeno ECRI ugotavlja, da so organi oblasti sprejeli več ukrepov za obravnavo nasilja v šolah, med drugim so leta 2016 sprejeli smernice za obravnavo medvrstniškega nasilja, leta 2017 pa oblikovali posebno delovno skupino.¹⁶ Od leta 2018 je bilo uvedenih več projektov za preprečevanje ustrahovanja. Med njimi so projekti, ki jih financira Komisija EU, in program „Varne in vključujoče šole“, ki ga vodi LGBTI nevladna organizacija. Leta 2023 so bili posodobljeni predpisi o obvladovanju medvrstniškega nasilja v šolah in dodatno osebje je bilo razporejeno med svetovalce. ECRI je bila tudi obveščena, da so se učitelji udeležili usposabljanja o ustrahovanju ter da o tej temi pred začetkom šolskega leta razpravljajo učitelji in drugi pedagoški delavci. Vendar ni sistema za spremljanje in obravnavanje rasizma in LGBTI-fobije v šolah ter zbiranja podatkov, ki bi olajšali pripravo učinkovitih politik za reševanje tega vprašanja. Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje je obvestilo ECRI, da je za leto 2025 naročilo raziskovalni projekt, ki naj bi mu omogočil vpogled v razmere. Po mnenju ECRI je to vsekakor korak v pravo smer.
13. ECRI priporoča, da organi oblasti razvijejo mehanizme za preiskovanje, preprečevanje in obravnavanje rasističnega in LGBTI-fobičnega ustrahovanja, tudi spletnega, ter nasilja v šolah.

C. Migranti brez urejenega statusa

14. Podatkov o migrantih, ki so v Sloveniji brez urejenega statusa, ni. Leta 2024 so pristojni organi sicer zabeležili 46.192 nezakonitih vstopov (60.587 leta 2023). Toda mnogi migranti naj bi v Slovenijo prišli zgolj na poti v druge države EU.¹⁷ Organi oblasti so ECRI obvestili, da migrante, ki so v državi brez urejenega statusa, spodbujajo k pridobitvi nekega pravnega statusa. Za šest mesecev se na primer lahko izda „dovolitev zadrževanja“, ki se lahko podaljša v primeru prosilcev za azil, katerih prošnja za azil je bila zavrnjena in jih ni mogoče vrniti v izvirno državo.¹⁸
15. V skladu s Splošnopoličnim priporočilom (GPR) ECRI št. 16 o varstvu migrantov brez urejenega statusa pred diskriminacijo bi bilo treba vzpostaviti jasne „požarne zidove“, da se zaščitijo osnovne pravice migrantov z neurejenim statusom in da se jim zagotovi dostop do ključnih javnih storitev, kot so izobraževanje, zdravstveno varstvo ter zaščita in sodno varstvo na trgu dela, ne da bi se informacije njihovem neurejenem uradnem statusu prebivanja posredovale uradnikom za priseljevanje. V zvezi s tem ECRI ugotavlja, da so bili na področju izobraževanja sprejeti pozitivni ukrepi z vzpostavitvijo „požarnega zidu“, ki šoloobveznim otrokom omogoča obiskovanje šole ne glede na njihov status migranta.¹⁹ Poleg tega so na področju zdravstvenega varstva migranti brez urejenega statusa upravičeni do nujne medicinske oskrbe in imajo dostop do storitev več klinik, ki *pro bono* nudijo potrebne zdravstvene storitve osebam brez zdravstvenega zavarovanja.²⁰
16. Vendar pa ECRI z obžalovanjem ugotavlja, da na področju delovnopravnega varstva in dostopa do sodnega varstva ni „požarnih zidov“, niti za migrante brez

¹⁴ LEGEBITRA (2021); IGLYO (2022), str. 144.

¹⁵ EU, FRA (2024).

¹⁶ ZN, OHCHR (2022), A/HRC/51/8, str. 6.

¹⁷ Glej spletišče Slovenske policije: [Policija - Nedovoljene migracije na območju Republike Slovenije](#); Amnesty International (2023).

¹⁸ „Dovolitev zadrževanja“ na podlagi 73. člena Zakona o tujcih.

¹⁹ SE, Evropski odbor za socialne pravice (marec 2024), str. 29; Caritas (2019), str. 48–49.

²⁰ Evropska migracijska mreža (2020), str. 13, 17; Include-EU, [Health care in Slovenia \(zdravstveno varstvo v Sloveniji\)](#).

urejenega statusa, ki so možne žrtve zlorabe in izkoriščanja delovne sile.²¹ ECRI spodbuja organe oblasti, naj sprejmejo ustrezne ukrepe na teh področjih in pri tem upoštevajo njeno Splošnopolično priporočilo št. 16.

D. Enakost LGBTI²²

17. Po podatkih Mavričnega zemljevida in indeksa za Evropo 2024 je Slovenija na 18. mestu med 49 državami s skupno oceno 49,97 % za vse kazalnike v zvezi z varstvom človekovih pravic in svoboščin LGBTI oseb v zakonodaji in praksi.²³ Raziskava EU FRA 2024 je pokazala, da se je 13 % LGBTI udeležencev v Sloveniji počutilo diskriminirane na delovnem mestu ali pri iskanju zaposlitve, 29 % pa jih je doživelo diskriminacijo v vsakdanjem življenju, na primer v kavarni, restavraciji, bolnišnici ali trgovini.²⁴
18. ECRI pozdravlja prelomno odločitev ustavnega sodišča z dne 16. junija 2022 o neenakostih, s katerimi se istospolni pari soočajo pri pravicah do poroke in posvojitve. Po tej odločitvi je Zakon o spremembah Družinskega zakonika, ki je začel veljati 31. januarja 2023, zakonsko zvezo opredelil kot zveza med dvema osebama in zakoncema ali zunajzakonskima partnerjema omogočil, da lahko skupaj posvojita otroka ali pa eden od njiju posvoji otroka drugega,²⁵ s čimer je zagotovljena enaka pravna obravnava za vse pare. Ustavno sodišče je 26. novembra 2024 razglasilo za neustavno tudi zakonodajo, ki ženskam v istospolnih razmerjih in samskim ženskam preprečuje dostop do storitev oploditve z biomedicinsko pomočjo, in navedlo, da je treba v enem letu zakon spremeniti.²⁶ ECRI verjame, da bodo v zvezi s tem hitro sprejeti ukrepi.
19. Kar zadeva transspolne osebe, ECRI meni, da je problematično, da je v postopku za pravno priznanje spola, ki ga ureja 37. člen Pravilnika o izvrševanju zakona o matičnem registru, še vedno treba predložiti zdravniško potrdilo psihiatra, kar ovira hiter, pregleden in dostopen postopek.²⁷ Ministrstvo za notranje zadeve je tudi določilo, da mora takšno potrdilo izdati interdisciplinarni konzilij ali psihiater, ki je član tega konzilija.²⁸
20. ECRI priporoča, da organi oblasti sprejmejo učinkovite ukrepe, po potrebi tudi na zakonodajni ravni, s katerimi bodo zagotovili, da postopek za pravno priznanje spola za transspolne osebe ne bo pogojen z žaljivimi zahtevami, kot so diagnoze o duševnem zdravju.
21. Med obiskom leta 2024 je kazalo, da je bil položaj interseksualnih oseb pogosto zanemaren, saj je bilo o njihovem zdravljenju v bolnišnicah le malo informacij. Katalog veščin in znanj za zdravnike in medicinske sestre je bil sicer posodobljen in študentom medicine so bile predstavljene ustrezne informacije. Vendar pa je ECRI izvedel, da naj bi se še naprej izvajali medicinsko nepotrebni operativni posegi na mladih interseksualnih otrocih. ECRI pozdravlja raziskavo Zagovornika načela enakosti iz leta 2022 o položaju interseksualnih ljudi v medicinskih postopkih.²⁹
22. ECRI priporoča, da organi v skladu s Splošnopoličnim priporočilom ECRI št 17 o preprečevanju nestrpnosti do LGBTI oseb in njihove diskriminacije ter boju proti njima sprejmejo potrebne ukrepe za ustrezno zaščito pravice interseksualnih otrok do

²¹ Caritas (2019), str. 48-49.

²² Za terminologijo glej [glosar ECRI](#).

²³ ILGA-Europe (2024), Rainbow map (mavrični zemljevid), [Slovenija](#).

²⁴ EU, FRA (2024).

²⁵ Vlada Republike Slovenije (30. januar 2023); PinkNews (3. februar 2023).

²⁶ Ustavno sodišče Republike Slovenije, odločitev št. U-I-418/20, U-I-847/20 z dne 16. oktobra 2024, ECLI:SI:USRS:2024:U.I.418.20, Uradni list RD, 100/24; The Slovenia Times (26. november 2024).

²⁷ ERA, [Country Profile Slovenia \(profil države Slovenije\)](#); IGLYO (2022), str. 143.

²⁸ Zagovornik načela enakosti (2022a), str. 23.

²⁹ Zagovornik načela enakosti (2022b).

telesne nedotakljivosti, tako da: (i) uvedejo ustrezne zakonodajne spremembe za prepoved opravljanja medicinsko nepotrebnih operativnih posegov (tako imenovanih operativnih posegov „za normalizacijo spola“) in drugih neterapevtskih zdravljenj, dokler otrok ne bo sposoben sodelovati odločitvi, na podlagi načela svobodne in prostovoljne privolitve po poučitvi; (ii) zagotovijo ustrezno usposabljanje vsem zdravstvenim delavcem in oblikovalcem politik; in (iii) vzpostavijo lahko dostopne svetovalne in podporne storitve za inter spolne osebe in njihove družine.

23. Na splošno ECRI ugotavlja, da se je v času obiska ECRI leta 2024 pripravljala nacionalna strategija za spodbujanje enakosti pripadnikov skupnosti LGBTI, kar je pomemben korak naprej. ECRI verjame, da bodo organi oblasti v tesnem sodelovanju z upoštevnimi akterji civilne družbe to strategijo nemudoma sprejeli, jo učinkovito izvajali ter ustrezno financirali.

II. SOVRAŽNI GOVOR IN NASILJE IZ SOVRAŠTVA

A. Sovražni govor³⁰

24. Različni sogovorniki, s katerimi se je delegacija ECRI pogovarjala med obiskom, so menili, da je sovražni govor v Sloveniji vseprisoten. Menili so, da se nestrpen javni diskurz stopnjuje. Zdelo se je tudi, da so pri razširjanju sovražnih vsebin bolj dejavne skrajne desne skupine. K širjenju rasističnega in LGBTI-fobičnega sovražnega govora na spletnih in nespletnih platformah naj bi prispevali tudi nekateri politiki in novinarji. V raziskovalnih poročilih iz let od 2020 do 2023 so kot glavne tarče sovražnega govora v Sloveniji prepoznani begunci in drugi migranti, muslimani (zlasti muslimanke, ki nosijo naglavne rute), LGBTI osebe, Romi, Judje, osebe afriškega porekla in osebe z drugačnim narodnostnim ozadjem iz nekdanje Jugoslavije.³¹ Iz ugotovitev med obiskom ECRI v Sloveniji je tudi razvidno, da so bili razseljeni Ukrajinci tarča sovražnega govora, na katerega se policisti domnevno niso vedno odzvali, zlasti v Ljubljani.³²
25. Po podatkih, ki jih je dal na voljo Zagovornik načela enakosti, je policija v zvezi z 297. členom Kazenskega zakonika (kazniva dejanja javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti) v letu 2023 zabeležila 37 incidentov iz sovraštva (2022: 56; 2021: 89; 2020: 94; 2019: 39), kazenske ovadbe so bile prejete v 33 primerih (2022: 37; 2021: 73; 2020: 38; 2019: 26), v dveh primerih pa je bil sprožen kazenski pregon (2022: 3; 2021: 3; 2020: 7; 2019: 2). Leta 2023 ni bilo nobene obsodbe (2022: 4; 2021: 0; 2020: 3; 2019: 0).³³
26. Podatke o sovražnem govoru zbirajo tudi neodvisne ustanove, organizacije civilne družbe in akademske skupnosti, včasih s finančno podporo organov oblasti. Neodvisne raziskave kažejo, da je največ nestrpnih izrazov v spletnih komentarjih in forumih.³⁴ Leta 2020 se je na prijavi točki „Spletno oko“ v primerjavi z letom 2019 število prijavljenih primerov spletnega sovražnega govora povečalo za trikrat. Na prijavi točki so prejeli 2.268 prijav, od tega so 67 zadev posredovali policiji kot potencialno nezakonite na podlagi 297. člena Kazenskega zakonika. V 25 % teh primerov so bili tarča migranti in v 13 % primerov je šlo za prijave sovražnega govora na podlagi vere. Leta 2021 se je število prijavljenih primerov spletnega sovražnega govora na tej prijavi točki v primerjavi z letom 2020

³⁰ Glej opredelitvi sovražnega govora in kaznivega dejanja iz sovraštva v [glosarju ECRI](#).

³¹ Glej na primer Mirovni inštitut (2020); Varuh človekovih pravic (17. junij 2021); SE, Komisar za človekove pravice (4. junij 2021); ter Kapelańska-Pręgowska, J. in Pucelj, M. (2023).

³² Skupina na Facebooku z imenom „Slovenija proti rusofobiji“ (s približno 2.100 člani) naj bi na primer širila sovražni govor proti Ukrajincem in več deset njenih članov je motilo mirne ukrajinske proteste v Ljubljani s predvajanjem zvokov streljanja, vzklikanjem žaljivk in grožnjami protestnikom. Glede na poročila, ki jih je prejela ECRI, policisti, ki so bili prisotni na protestih, niso posredovali, tudi ko so bili neposredno zaproseni.

³³ Zagovornik načela enakosti (2023), str. 99; 101.

³⁴ SEENPM (29. april 2021); Kralj, N., in drugi (2021); Gorenc, N. (2022).

povečalo za več kot trikrat. Prejeli so 7.196 prijav in policiji posredovali 227 potencialno nezakonitih primerov, od katerih se jih je približno polovica nanašala na spolno usmerjenost, 15 % pa na državljanstvo.³⁵

27. Judovska skupnost od leta 2022 spremlja družbena omrežja in medije, vključno z Radiotelevizijo Slovenija (MMC). Rezultati takšnega spremljanja so pokazali, da se je povečalo število antisemitskih komentarjev anonimnih bralcev, ki so se odzvali na novinarske članke o konfliktu na Bližnjem vzhodu, in da vodstvo zadevnih medijev ni ukrepalo. Poleg tega je oktobra in decembra 2021 takratni predsednik vlade objavil komentarje, ki so bili obravnavani kot antisemitski.³⁶
28. Glede muslimanov študije kažejo, da jih slovenski mediji ne predstavljajo pravično, kar morda prispeva k „rasistični islamofobiji“.³⁷
29. Poročali so tudi o sovražnem govoru predstavnikov različnih političnih strank proti migrantom, zlasti med predvolilnimi kampanjami.³⁸
30. Na shodu, ki ga je junija 2024 v prestolnici organizirala neonacistična skupina, so se pojavljala gesla in skandiranja proti migrantom. Skupina je na spletu objavila tudi ksenofobni videoposnetek, na katerem je domnevni migrant privezan na drog javne razsvetljave.³⁹ ECRI je bila seznanjena tudi s primeri povečevanja nacizma. Avgusta 2021 je na primer glavni urednik Nacionalne tiskovne agencije (NTA) in vodja Združenja za promocijo tradicionalnih vrednot sprožil polemiko, ko je Hitlerja v objavi na Twitterju označil za „#heroja“. Aprila 2024 je na družbenih omrežjih ponovno pohvalil Hitlerja kot „heroja“.⁴⁰
31. Prav tako se zdi, da je sovražni govor proti LGBTI skupnosti v Sloveniji še vedno razširjen, saj organizacije civilne družbe poročajo o številnih primerih.⁴¹ Poslanec Slovenske demokratske stranke se na primer zavzema za prepoved „indoktrinacije LGBTI in kulturnega marksizma“ v šolah, Slovenska demokratska mladina pa LGBTI skupnosti obtožuje „psihološke zlorabe“.⁴² Aprila 2023 se je študentka transspolne pedagogike med opravljanjem prakse na mariborski osnovni šoli soočala z nadlegovanjem in sovražnim govorom, zaradi česar je dala odpoved.⁴³
32. Ugotovitve ob obisku v Sloveniji leta 2024 so pokazale tudi, da so se razvile sovražne pripovedi o Romih, ki temeljijo na globoko zakoreninjenih stereotipih.⁴⁴ V drugi polovici leta 2024 se je v romskih naseljih zgodilo več incidentov, ki so postali predmet intenzivnega medijskega poročanja in razprav o Romih. Avgusta 2024 naj bi župan Ribnice izjavil, da tem naseljem ne bo zagotovil pitne vode, dokler se Romi ne bodo začeli primerneje obnašati.⁴⁵ Ti incidenti so preusmerili pozornost z mučnega položaja Romov v slabih življenjskih razmerah na pripovedi o Romih, ki naj bi zlorabljali sistem socialnega varstva. Spričo vsega tega je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti predstavilo načrte za odpravo 20 % višjega otroškega dodatka za družine, ki otrok ne pošiljajo v vrtec.⁴⁶

Odzivi na sovražni govor

³⁵ Valentič, U., in Motl, A. (2020). Informacije o podatkih za leto 2021 je zagotovila platforma „Spletno oko“.

³⁶ The Slovenia Times (14. oktober 2021); IPS Journal.eu (22. april 2022).

³⁷ Jurekovič, I. (2024).

³⁸ Glej na primer IPS Journal.eu (22. april 2022).

³⁹ The Slovenia Times (21. maj 2024); The Slovenia Times (19. december 2024).

⁴⁰ The Algemeiner (4. avgust 2021); Reporter (22. april 2024).

⁴¹ Glej na primer ILGA-Europe (2024b).

⁴² ILGA-Europe (2022).

⁴³ MLADINA (14. april 2023); DISENZ (17. april 2023).

⁴⁴ Zevnik, A. in Russell, A. (2021).

⁴⁵ STA (28. avgust 2024); Rroma.org (30. avgust 2024).

⁴⁶ The Slovenia Times (9. september 2024). Glej tudi odstavek 90 spodaj.

33. ECRI z zanimanjem opaža več kampanj ozaveščanja, ki so se v zadnjih letih začele izvajati za boj proti sovražnemu govoru, med drugim kampanje „Ugrizni se v sovražni jezik!“, „Dekontaminacija“, „24ur.com“ in „Štej do 11“.⁴⁷ Poleg tega je bila kampanja „Ustavimo dezinformacije: PreBERI, preMISLI, PREVERI“ namenjena osveščanju o dezinformacijah, kampanja „Ustavimo nasilje“ pa se je osredotočila na spletne oblike sovraštva. Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje je v sodelovanju z javnimi ustanovami in organizacijami civilne družbe ustvarilo tudi priročnik za šolske delavce z naslovom „Spletno nasilje: prepoznavanje, obvladovanje in ukrepanje“, ki so ga objavili pri spletišču Safe.si in ki je po mnenju ECRI **obetavna praksa**.
34. ECRI z zadovoljstvom ugotavlja tudi, da je Mirovni inštitut v času njenega obiska v Sloveniji izvajal ciljni raziskovalni program o spletnem sovražnem govoru in dezinformacijah v Sloveniji, ki sta ga sofinancirala Ministrstvo za digitalno preobrazbo in Javna agencija za raziskovalno dejavnost. Cilj projekta je analizirati stanje spletnega sovražnega govora in dezinformacij, predlagati ukrepe za njihovo odpravo ter povečati ozaveščenost in okrepiti odpornost.
35. ECRI pozdravlja tudi dejstvo, da neodvisni regulativni organ za medije v Sloveniji, Agencija za komunikacijska omrežja in storitve (AKOS), prispeva k preprečevanju sovražnega govora s pobudami za medijsko opismenjevanje, kot je portal MiPi za medijsko opismenjevanje. Agencija je leta 2022 objavila tudi javno izjavo, namenjeno izdajateljem medijev, glede spodbujanja sovraštva in nasilja. Leta 2023 je izvedla kampanjo za spodbujanje medijske pismenosti in obravnavanje sovražnega govora, v okviru katere je v šolah, knjižnicah in sredstvih javnega prevoza delila promocijsko gradivo.
36. V zadnjih letih je bilo nekaj primerov nasprotnega diskurza. Delegacija ECRI je med obiskom na primer izvedela, da so se javne osebe, vključno s politiki, odzvale na komentarje, ki so veljali za povečevanje nacizma,⁴⁸ in na negativne reakcije proti LGBTI osebam med javnimi razpravami o predlogu zakona o zdravstvu glede zdravstvenega varstva pri postopku spremembe spola za transspolne osebe. Poleg tega so maja 2024 organi skupaj z univerzitetnimi partnerji in partnerji iz romske civilne družbe organizirali okroglo mizo, da bi deležnike opolnomočili za protidiskurz zoper protiromsko sovraštvo, kar ECRI pozdravlja.
37. ECRI pozdravlja tudi pobude Ministrstva za kulturo, kot sta vključitev „izločitvenega pogoja“ v javne razpise za vse medije, ki so bili obsojeni zaradi širjenja sovražnega govora, in odvzem statusa „delovanja v javnem interesu“ združenjem, za katera se ugotovi, da širijo sovražni govor.
38. Novinarsko častno razsodišče kot samoregulativni organ nadzoruje tiskane medije na podlagi Kodeksa novinarjev Slovenije. V skladu z 20. in 21. členom tega kodeksa se je treba izogibati stereotipom in prepovedana sta spodbujanje k nasilju ter širjenje sovraštva in nestrpnosti. ECRI je bila obveščena, da razsodišče v povprečju prejme 10 pritožb na leto, leta 2023 pa je prejelo 14 pritožb.
39. AKOS spremlja množične medije in avdiovizualne medijske storitve. Leta 2021 je prvič izdala opozorilo in sprožila inšpekcijski postopek proti televizijski oddaji zaradi rasističnih komentarjev. ECRI je izvedela, da je AKOS v letih 2022 in 2023 podobno ukrepala še v dveh drugih primerih sovražnega govora.
40. Vendar pa ECRI obžaluje, da je bila platforma „Spletno oko“, ki je bila vzpostavljena za spremljanje spletnega sovražnega govora, marca 2022 preoblikovana in se sedaj osredotoča izključno na prijave spolnih zlorab otrok na internetu. ECRI je bila obveščena, da se prijavna točka ne ukvarja več s sovražnim govorom zaradi proračunskih rezov in groženj njenim zaposlenim, povezanim z

⁴⁷ Kapelanska-Pregowska, J. in Pucelj, M. (2023), str. 16.

⁴⁸ Glej The Algemeiner (4. avgust 2021) v zvezi z nekdanjim pravosodnim ministrom, ki je odločno obsodil zgoraj omenjeno objavo iz avgusta 2021 in jo ocenil kot povečevanje nacizma, ki zahteva odziv kazenskega pravosodja.

dezinformacijami, na družbenih medijih v letih 2019-2021. Med obiskom ECRI so uradni sogovorniki izjavili, da za ta projekt ni na voljo nobenih sredstev. ECRI močno spodbuja organe oblasti, da podprejo neodvisno spremljanje spletnega sovražnega govora.

41. Poleg 297. člena Kazenskega zakonika, ki se nanaša na sovražni govor kazenske narave, se lahko sovražni govor obravnava kot prekršek na podlagi Zakona o medijih in Zakona o varstvu javnega reda in miru. ECRI ugotavlja, da je bil Zakon o varstvu javnega reda in miru 19. decembra 2024 spremenjen in da odtlej prepoveduje povečevanje nacističnih in fašističnih ideologij.⁴⁹
42. Zakon o izvajanju Uredbe (EU) o enotnem trgu digitalnih storitev je začel veljati 13. aprila 2024. Okrožnemu sodišču v Ljubljani omogoča, da odredi odstranitev nezakonite spletne vsebine. AKOS je imenovana za koordinatorja digitalnih storitev in lahko sprejme ukrepe za zagotovitev izvrševanja.⁵⁰ Predlagane spremembe 8. člena Zakona o medijih, katerih cilj je prepovedati sovražni govor v medijih, zaščititi javni interes in naložiti sankcije medijem, ki dopuščajo sovražni govor, pa še vedno niso sprejete. ECRI spodbuja organe oblasti, da si po najboljših močeh prizadevajo, da bodo te spremembe v skladu z ustreznimi standardi Sveta Evrope in drugimi standardi ter da bodo kmalu sprejete.
43. ECRI je zaskrbljena, ker so le redki primeri potencialno kaznivega sovražnega govora predmet sodnega pregona.⁵¹ Vsekakor sta pozitivna ukrepa dejstva, da je bil praktični vodnik ODIHR za tožilce o kaznivih dejanjih iz sovraštva in inkriminiranem sovražnem govoru preveden v slovenščino in da ga je državno tožilstvo javno objavilo. Vendar je bilo na sestankih delegacije ECRI z različnimi sogovorniki med obiskom ugotovljeno, da na splošno ni bilo veliko zanimanja za spremembo obstoječih praks v državnem tožilstvu na področju boja proti sovražnemu govoru. Nedavni podatki kažejo, da je na splošno število kazenskih postopkov za sovražni govor še vedno nizko (tj. približno dva do trije na leto v zadnjih treh letih).⁵²
44. ECRI priporoča, da se sprejmejo ukrepi za povečanje učinkovitosti javnega tožilstva in ostalih akterjev kazenskega pravosodja pri obravnavi zadev, ki so potencialno kazenskopravne narave. Takšni ukrepi bi morali vključevati pripravo nadaljnjih smernic in protokolov za zadevne službe. Po potrebi bi bilo treba razmisliti o spremembi ustreznega pravnega okvira in pri tem ustrezno upoštevati Priporočilo CM/Rec(2022)16 Odbora ministrov Sveta Evrope glede boja proti sovražnemu govoru in Priporočilo Odbora ministrov Sveta Evrope CM/Rec(2024)4 glede boja proti kaznivim dejanjem iz sovraštva.
45. ECRI kot pozitiven korak ocenjuje ustanovitev Strateškega sveta za preprečevanje sovražnega govora v okviru Kabineta predsednika vlade marca 2023. Svet je združil predstavnike z različnih ministrstev, civilno družbo in strokovnjake, da bi spremljali sovražni govor. Svet je julija 2023 izdal obsežen dokument s 57 priporočili za preprečevanje sovražnega govora na različnih področjih, vključno z mediji, internetom, politiko, izobraževanjem in mladino, skupaj z navedbo akterjev, ki jih posamezno priporočilo zadeva. Nekatera ključna priporočila vključujejo zagotavljanje systemskega financiranja za stalno izvajanje preventivnih dejavnosti in krepitev podpore žrtvam.⁵³
46. ECRI meni, da bi bilo treba priporočila strateškega sveta ustrezno upoštevati, prednostno pa bi bilo treba razviti in sprejeti nacionalno strategijo in akcijski načrt za boj proti sovražnemu govoru.

⁴⁹ The Slovenia Times (19. december 2024).

⁵⁰ ECRI je bila med obiskom v državi obveščena, da je AKOS v ta namen ustanovila nov oddelek za digitalne storitve.

⁵¹ Podrobnosti tega vprašanja so bile obravnavane v ECRI (2019) in ECRI (2022a) in jih v tem poročilu ne bomo ponavljali.

⁵² Za več podrobnosti glej Zagovornik načela enakosti (2024), str. 101.

⁵³ Strateški svet za preprečevanje sovražnega govora (julij 2023); Vlada Republike Slovenije (11. maj 2023).

47. ECRI priporoča, da bi morali organi oblasti prednostno sprejeti nacionalno strategijo in akcijski načrt za boj proti sovražnemu govoru, vključno z vsemi oblikami rasističnega in LGBTI-fobičnega sovražnega govora, ter spodbujati raznolikost in strpnost. Razvoj takšne strategije in akcijskega načrta bi moral temeljiti na priporočilih Strateškega sveta za preprečevanje sovražnega govora in upoštevati Splošnopolitično priporočilo št. 15 ECRI ter Priporočilo Odbora ministrov Sveta Evrope CM/Rec(2022)16 glede boja proti sovražnemu govoru. Akcijski načrt bi moral vključevati posebne cilje, časovni načrt za doseganje in organe oblasti, odgovorne za izvajanje, vključno z ministrstvi in po potrebi občinami, policijo in javnim tožilstvom, ter predvideti vzpostavitev ustreznih mehanizmov usklajevanja, spremljanja in ocenjevanja. Skupine, ki jih obravnava ECRI, bi morale imeti možnost sodelovati pri oblikovanju, spremljanju in ocenjevanju akcijskega načrta.

B. Nasilje iz sovraštva

48. Med obiskom Slovenije leta 2024 se je izkazalo, da se posebni rasistični ali proti LGBTI usmerjeni motivi kaznivih dejanj iz sovraštva ne beležijo, kar vodi v pomanjkljivosti pri zbiranju podatkov in statistiki. ECRI z obžalovanjem ugotavlja, da v zvezi s tem ni bil dosežen noben oprijemljiv napredek.⁵⁴ Organi oblasti menijo, da jim slovenski ustavni in zakonodajni okvir ne omogoča vzpostavitve celovitega sistema za zbiranje in obdelavo podatkov, razčlenjenih po osebnih značilnostih, kot so „rasa“, etnična pripadnost ali vera.
49. Ko gre za primere nasilja iz sovraštva, naj bi bila kazniva dejanja iz sovraštva proti muslimanom redka. Kljub temu poročajo o nekaj napadih na premoženje. Maja 2021 so bili na primer oskrunjeni trije muslimanski nagrobniki, ko so na grobove nanесли rdečo tekočino in koščke svinjskega mesa.⁵⁵
50. Čeprav naj tudi antisemitski napadi na lastnino ne bi bili pogosti, je bil novembra 2023 center judovske skupnosti v Ljubljani vandaliziran z nacistično svastiko. Januarja 2025 je bila sinagoga v Mariboru poškodovana z antisemitskimi grafiti, med drugim z napisom „Smrt Judom, slava Sloveniji“.⁵⁶
51. Med obiskom so različni sogovorniki, s katerimi se je sestala delegacija, menili, da se je v zadnjih letih povečalo nasilje iz sovraštva nad LGBTI osebami. Nevladne organizacije LGBTI so poročale o več incidentih iz sovraštva in poudarjale, da žrtve pogosto oklevajo pred prijavo policiji. Leta 2023 je Legebitra zabeležila devet incidentov iz sovraštva in tri dejanja vandalizma, TransAkcija pa 77 primerov transfobičnega nasilja ali diskriminacije, o katerih so poročale žrtve, in 47 primerov, o katerih so poročale priče.⁵⁷ Leta 2022 sta bili na primer dve LGBTI osebi napadeni in deležni homofobnih žaljivk, pri čemer je bila ena od njiju hospitalizirana.⁵⁸ Leta 2023 je bilo med ljubljansko in mariborsko parado ponosa napadenih več LGBTI oseb. Poleg tega je bilo zažganih več mavričnih zastav, tarča napadov pa so bile tudi organizacije za človekove pravice, ki sodelujejo z LGBTI osebami ali jih podpirajo. Organizatorji parade ponosa so opozorili, da se prej takšni incidenti niso dogajali že več let.⁵⁹

- Odzivi na nasilje iz sovraštva

⁵⁴ Glej tudi ECRI (2019), 44. odstavek; OVSE/ODIHR: [Slovenia | HCRW](#).

⁵⁵ Glej OVSE – ODIHR, spletišče, Hate Crime Report – Slovenia (2021) (Poročilo o kaznivih dejanjih iz sovraštva, Slovenija, 2021): [Slovenia | HCRW \(osce.org\)](#).

⁵⁶ Balkan Insight (17. november 2023); The Times of Israel (26. januar 2024); The Slovenia Times (13. januar 2025).

⁵⁷ ILGA-Europe 2024.

⁵⁸ See OVSE – ODIHR, spletišče, Hate Crime Report – Slovenia (2022) (Poročilo o kaznivih dejanjih iz sovraštva, Slovenija, 2022): [Slovenia | HCRW \(osce.org\)](#).

⁵⁹ DELO (17. september 2023).

52. ECRI z zadovoljstvom ugotavlja, da je bila v skladu s priporočilom, ki ga je ECRI podala v prejšnjem poročilu, januarja 2023 sprejeta dopolnitev Kazenskega zakonika, s katero je postal nagib sovraštva obvezna obteževalna okoliščina pri sodni odmeri kazni za katero koli kaznivo dejanje.⁶⁰
53. Še en pozitiven korak je bil storjen marca 2021, ko je generalni državni tožilec delovno skupino za sovražni govor preoblikoval v skupino, ki se ukvarja tako s sovražnim govorom kot s kaznivimi dejanji iz sovraštva. Tožilci, specializirani za obravnavo sovražnega govora, so se udeležili tudi usposabljanja za vodenje primerov kaznivih dejanj iz sovraštva.
54. ECRI pozdravlja tudi celovito nacionalno strategijo za boj proti antisemitizmu, ki jo je Slovenija sprejela leta 2023 in bo veljala do leta 2033. Strategija predvideva posebna usposabljanja za različne strokovnjake in dogodke za ozaveščanje.⁶¹ ECRI spodbuja organe oblasti, naj spremljajo izvajanje strategije in spodbujajo dejavnosti, kot sta nacionalni dan spomina na holokavst in festival strpnosti, ki ju organizira judovska skupnost.
55. Ko je bil leta 2023 center judovske skupnosti v Ljubljani označen z nacistično svastiko, je vlada dogodek javno obsodila kot „nesprejemljivo sovražno sporočilo“. Leta 2025 sta po poškodovanju mariborske sinagoge Mestna občina Maribor in ministrica za kulturo javno obsodila napad.⁶² ECRI z zadovoljstvom ugotavlja tudi, da so predsednik vlade, predsednica državnega zbora in varuh človekovih pravic prav tako obsodili nasilje, usmerjeno proti paradi ponosa 2023,⁶³ in da je bila organizirana izredna seja parlamentarne komisije za peticije, ki je konec leta 2023 privedla do pobude za pripravo nacionalne strategije o enakosti LGBTI oseb.
56. Glavni cilj projekta „Trust Co(o)p“ je usposabljanje uslužbencev organov pregona o kaznivih dejanjih iz sovraštva, povezanih s spolno usmerjenostjo in spolno identiteto. V projektu je bilo v letih od 2020 do 2022 v sodelovanju z nevladno organizacijo Legebitra zagotovljeno usposabljanje za 200 uslužbencev organov pregona iz vse države. Poleg tega je bilo devet policistov in policistk usposobljenih za „LGBTI-skupino za odzive“, ki bo LGBTI žrtvam kaznivih dejanj iz sovraštva nudila podporo in pomoč.⁶⁴ Po mnenju ECRI so to **obetavne prakse**.
57. Še ena pozitivna pobuda je program usposabljanja za policiste in policistke z naslovom „Zavedanje stereotipov, obvladovanje predsodkov in preprečevanje diskriminacije v multikulturni skupnosti“. Program, ki se je sprva osredotočal na romsko skupnost, je bil leta 2022 posodobljen in zdaj zajema različne manjšinske skupine v državi.
58. Vendar je ECRI zaskrbljena zaradi poročil o nezadostnem prijavljanju kaznivih dejanj iz sovraštva, kar naj bi bilo posledica pomanjkanja zaupanja nekaterih skupnosti v javne institucije in nezadostnih storitev za podporo žrtvam. Poleg tega pomanjkanje razčlenjenih podatkov in statistik ovira poglobljene raziskave na področju boja proti kaznivim dejanjem iz sovraštva, kar ovira razvoj politik, utemeljenih na dokazih.⁶⁵
59. ECRI priporoča, da organi oblasti sodelujejo z ustreznimi zainteresiranimi stranmi, vključno z zagovornikom načela enakosti, varuhom človekovih pravic, organizacijami civilne družbe in specializiranimi izvajalci podpornih storitev za

⁶⁰ ECRI (2019), 13. odstavek.

⁶¹ Glej spletišče Evropske komisije: [National strategies on combating antisemitism - European Commission \(Nacionalne strategije za boj proti antisemitizmu - Evropska komisija\)](#).

⁶² Balkan Insight (17. november 2023); The Slovenia Times (13. januar 2025).

⁶³ DELO (17. september 2023).

⁶⁴ Po navedbah organov oblasti bo „LGBTI-skupina za odzive“ lahko napotena tudi na parade ponosa, kar bo olajšalo prijavo morebitnih incidentov iz sovraštva.

⁶⁵ Glej na primer Mirovni inštitut (2023), str. 2.

žrtve, ter sprejmejo ustrezne ukrepe za podporo zbiranju ustrezno razčlenjenih podatkov, zlasti z evidentiranjem posebnih elementov sovraštva, povezanih s kaznivim dejanjem, ki ne vodijo k identifikaciji žrtve, za obravnavanje nezadostnega poročanja o kaznivih dejanjih iz sovraštva in za izboljšanje storitev za podporo žrtvam. Pri tem bi se morali zgledovati po priporočilu Odbora ministrov Sveta Evrope CM/Rec(2024)4 o boju proti kaznivim dejanjem iz sovraštva.

III. INTEGRACIJA IN VKLJUČEVANJE

A. Migranti

60. 1. januarja 2024 je bilo v Sloveniji 2.123.949 prebivalcev, od tega 9,6 % tujih državljanov, skupaj 203.273. Med njimi je bilo 128.460 moških in 74.813 žensk. Glavne države izvora tujcev so bile Bosna in Hercegovina (46 %), Kosovo* (14 %), Srbija (9 %), Severna Makedonija (8 %) in Hrvaška (5 %), sledila je Ukrajina (4,5 %).⁶⁶
61. Integracija je eden od šestih stebrov Strategije Vlade RS na področju migracij, ki je bila sprejeta leta 2019. Strategija poudarja sodelovanje med oddelki in k migracijam pristopa na podroben in dolgoročen način, hkrati pa poskuša bolje razumeti migracije in izboljšati ukrepe za upravljanje.⁶⁷ Leta 2023 je bila predstavljena nova Strategija vključevanja tujcev, ki niso državljani Evropske unije, ki naj bi jim pomagala graditi samostojno življenje v Sloveniji in ki se osredotoča na jezik, izobraževanje, trg dela, integracijo v lokalno okolje in optimizacijo upravnih postopkov.⁶⁸ Po navedbah organov oblasti je integracija tujcev, ki niso državljani Evropske unije, v lokalno skupnost pomemben del strategije. Poleg tega se že več let izvaja program „Začetna integracija priseljencev“.
62. ECRI ugotavlja, da doslej ni bila objavljena nobena uradna ocena slovenskih programov za integracijo ali položaja migrantov. V zvezi s tem mednarodni Indeks politike vključevanja priseljencev (MIPEX) kaže, da migranti v Sloveniji na splošno nimajo enakih možnosti.⁶⁹ Nacionalni mehanizem za ocenjevanje integracije iz leta 2022 je Slovenijo ocenil s 50,1 %, kar kaže na razkorak med teorijo in prakso.⁷⁰
63. ECRI ugotavlja, da so bili leta 2017 ustanovljeni večgeneracijski centri za pomoč skupinam z visokim tveganjem izključenosti, vključno z migranti. Trenutno je po vsej državi 16 centrov, ki delujejo kot vozlišča skupnosti in ponujajo dejavnosti za izboljšanje socialnih, zdravstvenih, kulturnih in finančnih spretnosti. Te vključujejo jezikovne tečaje in dejavnosti za integracijo ter izobraževalne in medkulturne dogodke za ženske, mlade in otroke. Do leta 2022 je bilo za integracijo družin priseljencev in beguncev namenjenih približno 13.000 ur. Delegacija ECRI je bila tudi obveščena, da bodo organi oblasti spet sofinancirali projekte od leta 2024 do 2029. Po mnenju ECRI se ustanovitev teh centrov in njihovo sofinanciranje s strani organov oblasti lahko štejeta za **obetavno prakso**.
64. Kljub temu se je med obiskom izkazalo, da je bilo na lokalni ravni premalo pobud za integracijo in vključevanje. Poleg tega upravna enota za tujce v občinah uporablja samo slovenski jezik in prihaja do dolgih zamud pri rezervaciji terminov. ECRI poudarja, da je treba več odgovornosti prenesti z državne na lokalno raven, da bi prispevali k razvoju in učinkovitemu izvajanju politik medkulturnega vključevanja tudi na lokalni ravni.⁷¹

⁶⁶ Glej spletišče Statističnega urada: [Prebivalstvo po SPOLU, DRŽAVI DRŽAVLJANSTVA, LETU in STAROSTI. PxWeb \(stat.si\)/](https://pxweb.stat.si/).

* V celotnem besedilu se vsa sklicevanja na Kosovo, bodisi ozemlje, institucije ali prebivalstvo, razumejo v skladu z Resolucijo Varnostnega sveta Združenih narodov 1244 in brez poseganja v status Kosova.

⁶⁷ EU, EC, European Website on Integration (EU, ES, Evropsko spletišče o integraciji) (18. julij 2019).

⁶⁸ Vlada Republike Slovenije (10. november 2023).

⁶⁹ Glej spletišče MIPEX: [Slovenia | MIPEX 2020](https://mipex.eu/).

⁷⁰ MPG & IPA (2022).

⁷¹ V zvezi s tem glej tudi Bezec, B. in Gombač, J. (2022), str. 13-14.

65. ECRI priporoča, da državni organi razvijejo politike in upravljanje na več ravneh za medkulturno vključevanje ob ustreznem upoštevanju socialno-ekonomskega okolja ter v tem okviru opolnomočijo lokalne organe in jim zagotovijo vse potrebne smernice za razvoj in učinkovito izvajanje medkulturnih politik na lokalni ravni v sodelovanju z ustreznimi akterji civilne družbe, da bi migrantom nudili orientacijsko podporo, tolmačenje, medkulturno posredovanje in vključujoče javne storitve. V tem okviru bi morale oblasti ustrezno upoštevati Priporočilo Odbora ministrov CM/Rec(2022)10 glede politik na več ravneh in upravljanja za medkulturno integracijo.
66. „Začetna integracija priseljencev“ je brezplačen in neobvezen program, ki je na voljo priseljencem in osebam z mednarodno zaščito. Osredotoča se na ozaveščanje o slovenski kulturi, zgodovini in ustavnih načelih ter na jezikovne tečaje in državljansko vzgojo.⁷² Program zagotavlja do 180 ur učenja slovenskega jezika za priseljence in 400 ur za osebe z mednarodno zaščito ter 60-urni tečaj o slovenski družbi.
67. Številni odrasli begunci kljub temu menijo, da jim 400-urni tečaj ne omogoča pridobitve zadostnega znanja jezika.⁷³ ECRI spodbuja oblasti, naj okrepijo programe slovenskega jezika s ponudbo brezplačnih tečajev na srednji in višji ravni.
68. Med obiskom v Sloveniji se je izkazalo, da splošne politike vključevanja otrok migrantov v šole ni. Upravljanje poučevanja slovenskega jezika poteka na občinski in šolski ravni. Šole lahko po lastni presoji odločajo o dodatnem jezikovnem pouku, kar lahko vodi v morebitno diskriminacijo. Čeprav se je število ur jezikovnega pouka za učence migrante povečalo, je⁷⁴ ECRI ugotovila, da se veliko otrok še vedno spopada z neustreznim poukom slovenščine.⁷⁵ Med obiskom je ECRI obiskala Osnovno šolo Livada v Ljubljani, kjer je približno 75 % učencev migrantov, in opazila pozitivne pobude. Šola na primer nudi individualno in skupinsko podporo otrokom migrantom v pripravljalnem, uvajalnem in nadaljevalnem procesu, da bi jim pomagala pri nemotenem prehodu v šolsko in družbeno okolje.⁷⁶ ECRI spodbuja organe oblasti, naj ob posvetovanju z vsemi zainteresiranimi stranmi sprejmejo politiko na državni ravni za vključevanje otrok migrantov v šolsko izobraževanje in se pri tem zgledujejo po pristopih, razvitih na lokalni ravni, kot so na primer **dobre prakse** na Osnovni šoli Livada.
69. Raziskovalno poročilo iz leta 2021 je pokazalo, da je diskriminacija na podlagi etnične pripadnosti, državljanstva, barve kože in vere pogosta pri dostopu do zaposlitve in na delovnem mestu.⁷⁷ Begunke in prosilke za azil naj bi se pri iskanju zaposlitve soočale s posebnimi izzivi. Pogosto naj bi sprejemale slabo plačana delovna mesta in bile zaradi jezikovnih ovir in omejenega poznavanja svojih delavskih pravic izpostavljene tveganju izkoriščanja delovne sile.⁷⁸ Pozitivno pa je, da Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje ponuja prilagojeno svetovanje za osebe s statusom mednarodne ali začasne zaščite in da so za ranljive skupine na voljo programi socialne aktivacije (v katere je bilo od septembra 2019 do septembra 2022 vključenih 2.852 oseb). Pet projektov s skupno 40 programi je bilo posebej v pomoč ženskam, ki so se soočale z jezikovnimi ovirami. ECRI pozitivno

⁷² EU, EK, Evropsko spletišče o integraciji (2024); [Brezplačni tečaji slovenskega jezika - InfoTujci](#).

⁷³ Mirovni inštitut (2022), str. 50, 55.

⁷⁴ SE, Evropski odbor za socialne pravice (marec 2024), str. 45.

⁷⁵ V času spletnega pouka med pandemijo COVID-19 so med drugim zaradi jezikovnih ovir nekateri begunski otroci opustili šolanje. Glej Mirovni inštitut (2022), str. 49, 55.

⁷⁶ Glej spletišče InludEU: [Osnovna šola Livada](#).

⁷⁷ Mirovni inštitut (20. december 2021).

⁷⁸ Mirovni inštitut (2022), str. 43-45.

ocenjuje tudi dejstvo, da se je leta 2023 čakalna doba prosilcev za azil za dostop do trga dela skrajšala na tri mesece, kar jim pomaga pri hitrejši integraciji.⁷⁹

70. Vendar se je med obiskom izkazalo, da še vedno obstaja potreba po povečanju zaposlitvenih možnosti za begunce, prosilce za azil in druge migrante. ECRI zato poziva organe oblasti, naj razvijejo programe za vajeništvo in učenje slovenščine na delovnem mestu in naj oblikujejo pobude, s katerimi bodo delodajalce spodbudili k zagotavljanju enakih možnosti pri delu, kot so uradna priznanja ali davčne olajšave za delodajalce, ki v svojih politikah zaposlovanja spodbujajo medkulturno vključevanje, in zagotovijo, da bodo službe inšpektorata za delo posebno pozornost namenile izkoriščanju delovne sile in ksenofobiji pri zaposlovanju.
71. Glede nastanitve se zdi, da državljani tretjih držav v Sloveniji nimajo dostopa do socialnih ali subvencioniranih stanovanj, kar jim, zlasti beguncem, otežuje integracijo.⁸⁰ Osebe z mednarodno zaščito lahko podaljšajo bivanje v integracijskih hišah in prejemajo denarno pomoč za nastanitev, če podpišejo pogodbo o integracijskih dejavnostih, se udeležijo vsaj 80 % ur tečaja slovenskega jezika in državlanske vzgoje ter se mesečno srečujejo s svetovalcem za integracijo.⁸¹ Vendar pa ECRI z zaskrbljenostjo opaža poročila, da se pogosto srečujejo z diskriminacijo, ko poskušajo najti nastanitev v zasebnem sektorju. Raziskava iz leta 2022 je pokazala, da so Slovenci večinoma pripravljeni oddati stanovanje ljudem drugačnih narodnosti ali etničnih skupin, vendar jih približno dve tretjini ne bi oddalo stanovanja beguncem.⁸² Lastniki stanovanj običajno ponujajo le pogodbe za kratkoročni najem, nekateri pa zaračunavajo visoke najemnine za stanovanja slabe kakovosti in beguncem ne dovolijo, da bi si prijaviли stalno prebivališče. Podporo zagotavljajo organizacije civilne družbe, kot je Slovenska filantropija. Vendar imajo zaradi visokih cen in nezaupanja lastnikov stanovanj begunci otežen dostop do primernih stanovanj.⁸³ Glede na navedeno ECRI ugotavlja, da je v okviru nove Strategije vključevanja tujcev, ki niso državljani Evropske unije, načrtovana omilitev pogoja državljanstva za dostop do neprofitnih najemnih stanovanj in subvencij za tržno najemnino. To je nedvomno korak v pravo smer.
72. ECRI priporoča, naj organi oblasti zagotovijo, da bo dostop do socialnih stanovanj omogočen vsem zakonitim prebivalcem Slovenije ne glede na državljanstvo, dostop do stanovanj pa vključen v programe integracije oseb z mednarodno zaščito.

B. Ukrajinci, razseljeni zaradi ruske agresivne vojne proti Ukrajini

73. Septembra 2024 je bilo po ocenah v Sloveniji več kot 8.000 razseljenih oseb iz Ukrajine z začasno zaščito.⁸⁴ Septembra 2024 je Slovenija podaljšala začasno zaščito ukrajinskim razseljenim osebam do marca 2026.⁸⁵
74. ECRI pozdravlja prizadevanja za sprejem ljudi, razseljenih zaradi vojne v Ukrajini. Pravni center za varstvo človekovih pravic nudi pomoč glede njihovih pravic in postopka začasne zaščite. Osebe z začasno zaščito lahko bivajo v državnih objektih, kjer imajo zagotovljeno prehrano, ali pa prejmejo finančno pomoč za zasebno nastanitev. Večina razseljenih ukrajinskih otrok (93 %) je vpisanih v

⁷⁹ EUAA (2024), str. 143; Vlada Republike Slovenije (28. marec 2023); Amnesty International (7. marec 2023).

Leta 2024 je Slovenija prejela 5.634 prošenj za azil, največ od Maročanov, Alžircev in Afganistancev. Leta 2023 je bilo vloženih še 7.261 prošelj, večinoma od Maročanov, Alžircev in Pakistancev: [Priseljevanje v Slovenijo | GOV.SI](#).

⁸⁰ ES, Evropski odbor za socialne pravice (marec 2024), str. 35; 62.

⁸¹ Bezec, B. in Gombač, J. (2022); [Accommodation for refugees and asylum seekers in Slovenia \(Nastanitve za begunce in prosilce za azil v Sloveniji\) \(unhcr.org\)](#).

⁸² Glejte: Zagovornik načela enakosti (15. november 2023); ECRE (2024).

⁸³ Glejte: Mirovni inštitut (2022), str. 40-41; ECRE (2024).

⁸⁴ UNHCR (2024); The Slovenia Times (25. september 2025).

⁸⁵ STA (5. september 2024).

slovenske šole, 79 % pa jih spremlja tudi pouk na daljavo iz Ukrajine.⁸⁶ Maja 2024 je bilo v vrtcih 232 razseljenih ukrajinskih otrok, v osnovnih šolah 907, v srednjih šolah pa 128.

75. Vendar pa ECRI ugotavlja, da nekateri izzivi še niso rešeni, med drugim omejen dostop do stanovanj, zdravstvenega varstva in zaposlitve. Približno 90 % razseljenih Ukrajincev živi v zasebnih nastanitvah, vendar naj bi se pri najemu pogosto soočali z diskriminacijo. Na področju zdravstvenega varstva so deležni le osnovnih nujnih storitev, nimajo pa dostopa do drugih potrebnih zdravstvenih storitev. Poleg tega jih je 15 % navedlo, da zaradi zamud, jezikovnih ovir ali finančnih težav nimajo dostopa do osnovnih storitev. Poleg tega je zaposlenih le 25 % razseljenih Ukrajincev v delovni starosti, predvsem zaradi jezikovnih ovir in omejenih zaposlitvenih možnosti.⁸⁷ ECRI spodbuja organe oblasti, naj izboljšajo dostop do stanovanj in zdravstvenega varstva ter povečajo zaposlitvene možnosti za razseljene Ukrajince.

C. Romi

76. Po ocenah v Sloveniji živi od 7.000 do 12.000 Romov, kar predstavlja 0,5 % celotnega prebivalstva. Romska skupnost je priznana v slovenski ustavi.
77. ECRI z zanimanjem ugotavlja, da je bil decembra 2021 sprejet nov akcijski načrt, imenovan Nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2021-2030. Toda zaradi pomanjkljivega uradnega zbiranja podatkov o Romih je težko oblikovati učinkovite politike in projekte.⁸⁸
78. Svet romske skupnosti je glavni organ, ki v Sloveniji zastopa Rome, in je dejaven tako pri pripravi ocenjevanju programov ukrepov za vključevanje Romov. Kljub temu pa naj sestava Sveta romske skupnosti ne bi v celoti odražala raznolikosti romske civilne družbe.⁸⁹ Natančneje, v sestavi Sveta romske skupnosti so doslej prevladovali člani ene romske organizacije, Zveze Romov Slovenije, ki je bila glavna organizacija v času ustanovitve Sveta romske skupnosti v skladu z Zakonom o romski skupnosti iz leta 2007. ECRI spodbuja organe oblasti, naj sprejmejo ukrepe, po potrebi tudi na zakonodajni ravni, da bi zagotovili polno sodelovanje romske civilne družbe pri oblikovanju politik za romsko skupnost.
79. Kljub dolgoletnemu priporočilu ECRI naj se ne razlikuje med tako imenovanimi avtohtonimi in neavtohtonimi Romi, še vedno prihaja do različnega obravnavanja tako imenovanih neavtohtonih Romov, zlasti do omejevanja njihovega sodelovanja v političnem življenju na lokalni ravni, kar je po mnenju številnih sogovornikov, s katerimi se je delegacija srečala med obiskom leta 2024, neupravičeno.⁹⁰ ECRI ponavlja svoje prejšnje stališče, da bi bilo treba zadevni pravni okvir pregledati, da bi odpravili razlikovanje med tako imenovanim avtohtonim in neavtohtonim romskim prebivalstvom. V zvezi s tem se sklicujemo na priporočilo iz 88. odstavka v zvezi z dostopom do varnih in dostojnih stanovanj.
80. ECRI z zaskrbljenostjo opaža poročila, po katerih se diskriminacija in socialna izključenost velikega deleža Romov še vedno pojavljata, zlasti na jugovzhodu države.⁹¹ Raziskava iz leta 2022 je pokazala, da približno 10 % vprašanih v

⁸⁶ EUAA (2024), str. 57; UNHCR (2024); N1 SLO (6. februar 2024); The Slovenia Times (25. september 2025).

⁸⁷ UNHCR (2024); The Slovenia Times (25. september 2025).

⁸⁸ EU, EK (2023), str. 7-8.

⁸⁹ Glejte: EU, EK (2023), str. 7.

⁹⁰ ECRI (2019), 77. odstavek; ECRI (2014), 87. odstavek; ECRI (2007a), 120. odstavek; ECRI (2003a), 34. odstavek; EU, EK (2023). V slovenski zakonodaji ni jasne opredelitve "avtohtonih Romov". Slovensko Ustavno sodišče je v svoji odločitvi v zadevi št. U-I-416/98 z dne 22. marca 2001 navedlo, da bi morala biti merila za „avtohtone“ Rome urejena z zakonom. Glej tudi: ECRI (2019), 67. in 68. odstavek; 77; ERRC (29. oktober 2003).

⁹¹ Varuh človekovih pravic (7. april 2023); Amnesty International (10. marec 2020). Glej tudi EK, ACFC (2022).

Sloveniji meni, da so Romi najbolj diskriminirani.⁹² Glede na navedeno je ECRI z zadovoljstvom ugotovila, da so od leta 2021 v policiji zaposleni štirje romski policisti (dva policista in dve policistki).

81. Leta 2017 je bilo v podporo skupnosti ustanovljenih sedem večnamenskih romskih centrov. Ti centri so izvajali dejavnosti na področjih socialnega vključevanja, izobraževanja, podpore družini, zdravja, finančne pismenosti in razvoja veščin, ki so zlasti romskim ženskam in otrokom pomagale izboljšati njihove socialne spretnosti in znanje. ECRI spodbuja organe oblasti, naj si še naprej prizadevajo za razvoj takšnih centrov in zagotovijo njihovo financiranje.
82. Poleg tega je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti marca 2023 za pomoč romski skupnosti ustanovilo stalno delovno skupino za romska vprašanja, ki jo sestavljajo predstavniki centra za socialno delo, izobraževalnega sektorja, romskih skupnosti in organizacij civilne družbe, kar ECRI pozdravlja. Vendar je ECRI izvedela, da od poletja 2024 predstavniki civilne družbe niso več vabljeni na sestanke delovne skupine. ECRI poziva organe oblasti, naj zagotovijo, da bo civilna družba dejavno vključena v dejavnosti delovne skupine.

Stanovanja

83. Številni Romi v jugovzhodni Sloveniji še vedno živijo v ločenih naseljih, brez varnosti posesti in pogosto brez dostopa do osnovnih storitev. V skladu s slovensko zakonodajo lahko oseba pridobi dostop do lokalnih javnih storitev, kot je oskrba z vodo, le, če je zemljišče v njeni lasti ali ima lastninsko pravico do njega. ECRI je bila opozorjena na dejstvo, da je zaradi takšne zahteve številnim Romom, ki živijo v neformalnih naseljih, onemogočen dostop do osnovnih storitev, med drugim do čiste vode, sanitarne oskrbe in elektrike. Da bi romsko naselje imelo dostop do teh storitev, ga je treba najprej legalizirati (ali „urediti“), z drugimi besedami, registrirati in vključiti v občinski prostorski načrt. Za legalizacijo naselij so odgovorni lokalni organi oblasti. V tem kontekstu je bila ECRI obveščena, da je v Sloveniji še vedno 83 naselij, ki so delno „neurejena“, kar kaže, da se stanje v zadnjih letih ni izboljšalo.⁹³
84. Slovenija je leta 2016 dostop do čiste pitne vode v ustavi priznala kot temeljno pravico. ECRI je izvedela, da so bili primeri, ko so organi oblasti na lokalni ravni upoštevali ranljiv položaj, v katerem so se znašli Romi, in so ukrepali za zagotovitev dostopa do čiste vode, ne glede na status zadevnih romskih naselij.⁹⁴ Hkrati so drugi mednarodni nadzorni organi, kot je svetovalni odbor za Okvirno konvencijo za varstvo narodnih manjšin (ACFC), izrazili zaskrbljenost, ker številni lokalni organi oblasti niso sprejeli ukrepov glede dostopa romskih naselij do čiste vode, elektrike in sanitarne oskrbe.⁹⁵
85. Med obiskom v Sloveniji leta 2024 je delegacija ECRI izvedela, da so lokalni organi oblasti popolnoma neodvisni pri oblikovanju prostorskih načrtov in upravljanju sistemov oskrbe z vodo, kar otežuje poseganje države.⁹⁶ Vendar se je ECRI v prejšnjem poročilu strinjala z varuhom človekovih pravic, da bi nacionalni organi oblasti lahko posredovali, če na lokalni ravni ne ukrepajo.⁹⁷ Med obiskom je bilo tudi predlagano, da bi morali nacionalni organi oblasti v primerih, ko lokalni organi

⁹² Zagovornik načela enakosti (2022c), str. 31.

⁹³ Glej tudi ACFC (2022), str. 4.

⁹⁴ V zvezi s tem glej tudi zadevo ESČP (2020), Hudorovič in drugi proti Sloveniji, pritožbi št. 24816/14 in 25140/14, sodba.

⁹⁵ ACFC (2022), str. 5; 119. Glej tudi OZN, Generalna skupščina (4. januar 2023), str. 12.

⁹⁶ Glej tudi ACFC (2022), str. 12; ACFC (2023), str. 12-15.

⁹⁷ ECRI (2019), 88. odstavek; Varuh človekovih pravic (2017), str. 88.

ne ukrepajo in obstaja resno tveganje za javno zdravje zadevnega romskega prebivalstva, neposredno posredovati.⁹⁸

86. Po mnenju varuha človekovih pravic bi bilo treba izdelati zemljevid romskih naselij, ki jih ni mogoče legalizirati ali priključiti na javne vodovodne sisteme in druge javne storitve, da bi našli druge rešitve.⁹⁹ Med obiskom je več sogovornikov iz civilne družbe predlagalo, da bi moralo postati obvezno, da občine redno objavljajo razpise za neprofitna stanovanja in zagotovijo uporabo nediskriminatornih meril.¹⁰⁰ Več prebivalcev, s katerimi se je delegacija ECRI pogovarjala v Dobruški vasi v Škocjanu, je izrazilo zanimanje za socialna stanovanja. To naj bi veljalo tudi za številna druga naselja. Obenem Romom, ki živijo v tako imenovanih neurejenih naseljih, niso vedno na voljo izvedljive možnosti socialnih stanovanj.
87. Od leta 2020 nacionalni organi oblasti lokalnim organom zagotavljajo dodatna sredstva, da bi jih podprli pri evidentiranih romskih naseljih. Kljub temu očitno ni nadzora nad porabo teh sredstev ali pa je ta zelo majhen. Ker ta sredstva niso izrecno namenjena Romom, naj bi jih lokalni organi lahko uporabili za druge namene.
88. ECRI priporoča, da slovenski organi prednostno odločno ukrepajo za zagotovitev učinkovitega in nediskriminatornega dostopa do dostojnih in varnih stanovanjskih razmer na vseh območjih, kjer živijo romske skupnosti (zlasti glede čiste vode, elektrike in sanitarne oskrbe), ter v zvezi s tem pregledajo ustrezne zakone, politike in upravne prakse ob posvetovanju s predstavniki zadevnih občin in romskih skupnosti. V ta namen bi morali organi oblasti razmisliti o prenehanju razlikovanja med tako imenovanimi avtohtonimi in neavtohtonimi Romi.

Izobrazba

89. ECRI z obžalovanjem ugotavlja, da ni uradnega zbiranja podatkov o vključenosti romskih otrok v šolsko izobraževanje. Hkrati študije kažejo, da je stopnja dokončanja vseh devetih razredov osnovne šole med romskimi učenci zelo nizka, saj znaša le 21,3 %, v jugovzhodnem delu države pa le 12,3 %.¹⁰¹ Prav tako naj bi v vrtcih še vedno prihajalo do ločevanja, saj naj bi bili romski otroci pogosto v ločenih oddelkih.¹⁰² Poročila romskih staršev kažejo, da so njihovi otroci dejansko ločeni tudi v osnovnih šolah. Poleg tega je ECRI izvedela še, da je imela osnovna šola Ribnica 1. septembra 2024 ločena sprejema za romske in neromske prvošolce. Poleg tega poročajo o nesorazmerno velikem številu romskih otrok, nameščenih v šole in razrede za otroke s posebnimi potrebami. V takšnih razredih je od 30 do 40 % romskih učencev, čeprav Romi predstavljajo približno 0,5 % celotnega prebivalstva. Med obiskom so delegaciji ECRI navedli, da je eden od razlogov za to njihovo pomanjkljivo znanje slovenskega jezika.¹⁰³
90. ECRI z zanimanjem ugotavlja, da sta bila na področju izobraževanja sprejeta posebna strategija in akcijski načrt za vključevanje romskih učencev v šole od leta 2021 do 2030. Ta strategija vključuje 240-urni program predšolske vzgoje. Za učinkovito izvajanje tega programa naj bi vrtci prosili za sredstva. Vendar pa poročila kažejo, da za to niso pokazali veliko zanimanja. Poleg tega je otroški dodatek za starše otrok, mlajših od štirih let, ki niso vključeni v vrtec, za 20 % višji, kar odvrča od vpisa v vrtec.¹⁰⁴ ECRI je zaskrbljena, ker je kljub prizadevanjem organov oblasti vključenost romskih otrok v vrtece še vedno nižja kot pri splošnem

⁹⁸ V tem kontekstu se sklicujemo na 3. odstavek 5. člena Zakona o romski skupnosti.

⁹⁹ The Slovenia Times (13. september 2023).

¹⁰⁰ CEU, Centre for Policy Studies (17. februar 2020).

¹⁰¹ Glej Inštitut za narodnostna vprašanja (2022).

¹⁰² V petih vrtcih je osem ločenih romskih skupin. Glej tudi Vlada Republike Slovenije (28. december 2021), str. 17.

¹⁰³ EU, EK (2023), str. 20.

¹⁰⁴ EU, EK (2023), str. 21; The Slovenia Times (13. september 2023).

prebivalstvu.¹⁰⁵ ECRI spodbuja organe oblasti, naj podvojijo prizadevanja za izvajanje strategije in akcijskega načrta za vključevanje romskih učencev v predšolske in šolske ustanove ob posvetovanju s predstavniki romskih populacij in pedagoškimi delavci. V zvezi s tem pozdravlja osnutek zakonskih sprememb, ki jih je pripravilo Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje za zbiranje podatkov v osnovnih šolah in za organizacijo krajšega programa v vrtcih.

91. ECRI z zadovoljstvom ugotavlja, da so bila v vrtcih in osnovnih šolah od šolskega leta 2021/2022 naprej ustvarjena delovna mesta romskih pomočnikov. Za šolsko leto 2023/2024 je Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje odobrilo 19 mest romskih pomočnikov v vrtcih (s 13 zaposlitvami za polni delovni čas) in 66 mest romskih pomočnikov v osnovnih šolah. Pozitivno je tudi to, da so deležni posebnega usposabljanja. ECRI z zadovoljstvom ugotavlja, da imajo romski pomočniki od 1. januarja 2025 v Sloveniji status „romskega pomočnika“ in se ne štejejo več za „pomočnike invalidnim osebam“. ECRI spodbuja organe oblasti, da razmislijo o širitvi vloge romskih pomočnikov na poučevanje in druge pedagoške naloge.¹⁰⁶
92. Dnevni center Kher šu beši v romskem naselju Vejar, ki ga je obiskala delegacija ECRI, sofinancirata Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter občina Trebnje. Center nudi podporo romskim otrokom v starosti od 5 do 15 let, ki jim nudi psihosocialno podporo, učenje socialnih veščin in delavnice. ECRI meni, da je ustanavljanje takšnih centrov **obetavna praksa**.

Zaposlovanje

93. ECRI z zaskrbljenostjo ugotavlja visoko stopnjo brezposelnosti med romskim prebivalstvom, zlasti zaradi omejenih možnosti izobraževanja. Organizacije civilne družbe poročajo, da imata le 2 % Romov na jugovzhodu države formalno delovno mesto. Na območju Maribora je stopnja brezposelnosti med Romi več kot 90-odstotna, na nekaterih drugih območjih pa se približuje 100 %.¹⁰⁷ Leta 2023 je Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, ki lahko vodi evidenco samoopredeljenih Romov, registriral 2.180 Romov, od tega jih je bilo zaposlenih le 277 (164 moških in 113 žensk), kar pomeni, da je uradna stopnja brezposelnosti znašala 87,3 %.
94. Glede na navedeno ECRI opaža nekatere pozitivne korake, kot je na primer to, da je bilo Romom omogočeno, da se za štiri leta vključijo v aktivne programe zaposlovanja, čeprav je to le začasen ukrep, večinoma omejen na javna dela, iz katerega le redki preidejo na stalno zaposlitev.¹⁰⁸ Leta 2019 se je začel izvajati program socialne aktivacije za Rominje, ki naj bi predvidoma trajal do leta 2027. Od septembra 2019 do septembra 2022 so se izvajali trije projekti, ki so obsegali 25 programov na petih lokacijah in so udeleženkam zagotavljali majhne finančne spodbude. Po mnenju ECRI je to **obetavna praksa**.
95. Ker imajo Romi pogosto težave pri koriščenju standardnih javnih služb za zaposlovanje, ECRI meni, da bi jim bilo treba ponuditi dodatno podporo. Organe oblasti močno spodbuja, naj preučijo vse možnosti za takšno podporo, tudi z oblikovanjem posebnega sklada za podporo njihovim gospodarskim dejavnostim in s spodbudami za delodajalce, da bi zaposlovali Rome.

Zdravstveno varstvo

96. ECRI je zelo zaskrbljena zaradi neenakosti Romov, ki živijo v Sloveniji, glede zdravja. Študija Nacionalnega inštituta za javno zdravje iz leta 2018 je pokazala, da je povprečna pričakovana življenjska doba Romov 48 let, Rominj pa 63 let, kar je vsaj 20 let manj kot pri splošnem prebivalstvu (77 oziroma 83 let za moške

¹⁰⁵ ACFC (2022), str. 4-5.

¹⁰⁶ EU, EK (2023), str. 21.

¹⁰⁷ EU, EK (2023), str. 23; CEU, Centre for Policy Studies (17. februar 2020).

¹⁰⁸ EU, EK (2023), str. 23-25.

oziroma ženske). Prezgodnja umrljivost med Romi je 69-odstotna, medtem ko je povprečje med splošnim prebivalstvom 19-odstotno. Študija je pokazala tudi, da je stopnja umrljivosti romskih otrok, starih od enega do pet let, sedemkrat višja od nacionalnega povprečja. Romi so pogostejše hospitalizirani zaradi bolezni dihal, infekcijskih bolezni, bolezni obtočil in prebavil, romske ženske pa so 16-krat pogostejše hospitalizirane zaradi nosečnosti in poroda.¹⁰⁹

97. Kar zadeva dostop do zdravstvenega varstva in njegovo zagotavljanje, naj bi se številni Romi soočali s težavami zaradi pomanjkanja osebja v javnih zdravstvenih ustanovah ali ker zdravstveni delavci nimajo dovolj časa za pojasnjevanje diagnoz in receptov. Ta težava se je med pandemijo COVID-19 očitno še poslabšala, saj se je veliko storitev zagotavljalo po telefonu in elektronski pošti, do katerih številni Romi, zlasti romske ženske, nimajo dostopa. Nekatere medicinske sestre v poporodnem varstvu naj bi imele rasne stereotipe do Rominj, kar še dodatno ovira učinkovit dostop do zdravstvenih storitev.¹¹⁰ Zaradi nezaupanja med Romi, ki potrebujejo zdravstveno oskrbo, in večinoma neromskimi zdravstvenimi delavci naj bi se Romi izogibali iskanju zdravniške pomoči, dokler se ne pojavijo resne težave.¹¹¹
98. ECRI se zaveda, da sta bila izboljšanje dostopa do zdravstvenega varstva in njegovo zagotavljanje Romom omejena na kratkoročna prizadevanja različnih izvajalcev, od katerih nekateri niso zdravstveni delavci. V sedanji strategiji vključevanja Romov ni posebnih ukrepov in jasnih kazalnikov za oceno enake obravnave in vključevanja na področju zdravstvenega varstva.¹¹² ECRI poudarja, da je treba oblikovati nacionalni program preventivnega zdravstvenega varstva in obravnavati socialno-ekonomske dejavnike, kot so življenjski pogoji, da bi dosegli dolgoročno izboljšanje javnega zdravja.
99. ECRI priporoča, da organi oblasti oblikujejo nacionalni program preventivnega zdravstvenega varstva, ki bo vključeval predstavnike lokalnih organov in romske skupnosti v njeni raznolikosti, da se izpolnijo posebne potrebe Romov. Takšen program naj vključuje izboljšanje dostopa do zdravstvenih storitev v romskih naseljih, povečanje zdravstvene pismenosti med Romi ter izboljšanje komunikacije med zdravstvenimi delavci in romskim prebivalstvom.

D. Muslimani

100. Muslimansko prebivalstvo v Sloveniji je ocenjeno na približno 100.000 oseb, kar je 5 % celotnega prebivalstva. Večina muslimanov v Sloveniji so etnično Bošnjaki in Albanci, skupnost pa sestavljajo tudi begunci in priseljenci, vključno s tujimi delavci.
101. ECRI pozdravlja odprtje prve mošeje v Sloveniji leta 2020 v okviru kompleksa Muslimanskega kulturnega centra v Ljubljani, ki ga je obiskala delegacija ECRI. Predstavniki muslimanske skupnosti, s katerimi se je srečala delegacija ECRI, menijo, da so dobro vključeni v družbo. ECRI z zadovoljstvom ugotavlja tudi, da je v Sloveniji medverski dialog na zelo visoki ravni ter da obstajajo prijateljski odnosi in sodelovanje med različnimi verskimi skupnostmi.
102. Med obiskom ECRI so predstavniki muslimanske skupnosti navedli, da predsednik republike prisluhne vsem verskim skupnostim. Vendar je bil ukinjen poseben urad za verske skupnosti pri Ministrstvu za kulturo, zaradi česar so verske skupnosti ostale brez pomembnih sogovornikov pri organih oblasti.¹¹³ ECRI spodbuja organe

¹⁰⁹ Nacionalni inštitut za javno zdravje (2018).

¹¹⁰ EU, EK (2023), str. 25.

¹¹¹ The Slovenia Times (13. september 2023).

¹¹² EU, EK (2023), str. 25; Mihevc Ponikvar, B., in drugi (2023).

¹¹³ ECRI ugotavlja, da je Ministrstvo za kulturo februarja 2024 ustanovilo Službo za kulturne raznolikosti, človekove pravice in versko svobodo.

oblasti, naj se posvetujejo in sodelujejo s predstavniki muslimanske skupnosti, da bi sprejeli potrebne ukrepe za učinkovito vključevanje muslimanov, ki živijo v Sloveniji.

IV. TEMATIKE, KI ZADEVAJO SLOVENIJO

A. Zbiranje podatkov o enakosti

103. ECRI je v svojem petem poročilu zahtevala prednostno izvajanje svojega priporočila za zbiranje razčlenjenih podatkov o enakosti za namene boja proti rasni diskriminaciji. ECRI je v svojih ugotovitvah, objavljenih leta 2022, ugotovila, da to priporočilo ni bilo izvedeno.¹¹⁴
104. ECRI z obžalovanjem ugotavlja, da vlada še vedno ne zbira razčlenjenih podatkov o skupinah, za katere skrbi ECRI na vseh področjih življenja. Edini razpoložljivi podatki se zbirajo z omejenimi raziskavami, ki jih izvajajo raziskovalne ustanove in organizacije civilne družbe. V skladu s 16. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo je zagovornik načela enakosti zakonsko zadolžen za zbiranje podatkov o enakosti prek različnih pritožbenih mehanizmov, kot so inšpekcijske službe, policija in tožilstvo ter sodišča. Vendar se je med obiskom leta 2024 izkazalo, da so bile prejete informacije pogosto nepopolne in niso bile razvrščene po posameznih razlogih za zaščito, kot so etnična pripadnost, vera ali spolna identiteta. Neizpolnjeni podatki o enakosti vladi preprečujejo, da bi oblikovala ciljno usmerjene politike in izvajala učinkovite ukrepe.¹¹⁵
105. ECRI pozitivno ocenjuje novi slovenski Zakon o varstvu osebnih podatkov, ki je začel veljati 26. januarja 2023 in je nadomestil zakon iz leta 2004. V skladu 5. odstavkom 6. člena je odslej pod posebnimi pogoji dovoljeno zbiranje podatkov v zvezi z etnično pripadnostjo. Za to bi bilo treba sprejeti sektorske zakonodajne določbe. ECRI je izvedela, da 5. odstavek 6. člena novega Zakona o varstvu osebnih podatkov še ni bil uveden v prakso.¹¹⁶ ECRI z zanimanjem opazuje tudi slovensko raziskavo iz leta 2024 za spremljanje diskriminacije na področju življenjskih razmer na različnih podlagah, vključno s priseljenstvom ali etničnim poreklom. ECRI spodbuja organe oblasti, naj se zgledujejo po tej raziskavi in sprejmejo nadaljnje pravne ukrepe za zbiranje ustrezno razčlenjenih podatkov o enakosti za preprečevanje rasne in LGBTI-fobične diskriminacije ter boj proti njej, zlasti na področju izobraževanja, zaposlovanja, nastanitve in zdravstvenega varstva. V tem okviru bi morali zagotoviti, da se pri zbiranju podatkov o enakosti upoštevajo načela zaupnosti, informirane privolitve, prostovoljne samoidentifikacije in izključne uporabe za spodbujanje enakosti.

B. „Izbrisani“

106. Leta 1992 je bilo 25.671 oseb iz drugih delov nekdanje Jugoslavije izbranih iz registra stalnega prebivalstva Slovenije, s čimer so izgubile osnovne pravice. S spremembo zakonodaje leta 2010 je bilo tem tako imenovanim izbranim osebam omogočeno, da si v treh letih uredijo pravni status v Sloveniji. Toda na spremembo zakonodaje so bile uperjene kritike, da je prestroga.¹¹⁷ Leta 2012 je Evropsko sodišče za človekove pravice razsodilo o tej zadevi,¹¹⁸ zaradi česar so organi oblasti leta 2013 sprejeli odškodninski načrt. Ustavno sodišče je leta 2018 odpravilo časovno omejitev za odškodnino. Vendar organi oblasti niso sprejeli

¹¹⁴ ECRI (2019), 4. odstavek; ECRI (2022a).

¹¹⁵ EU, EK (2023), str. 7-8.

¹¹⁶ ECRI je tudi izvedela, da je stalna delovna skupina za romska vprašanja julija 2024 priporočila pripravo osnutka zakona, ki bo omogočil zbiranje podatkov o Romih, zlasti na področju izobraževanja in socialne vključenosti.

¹¹⁷ ECRI (2017).

¹¹⁸ ESČP (2012), Kurić in drugi proti Sloveniji, vloga št. 26828/06, sodba.

nadaljnjih ukrepov za ureditev pravnega statusa „izbrisanih“ oseb, saj so menili, da zadostuje triletno obdobje.¹¹⁹

107. ECRI pozitivno ugotavlja, da se je leta 2022 takratni predsednik opravičil v imenu Slovenije. Istega leta je veliko medijske pozornosti pritegnila smrt „izbrisane“ brezdomca v požaru prikolice, saj mu socialne službe zaradi njegovega negotovega statusa niso mogle pomagati.¹²⁰ Leta 2023 so v Ljubljani odkrili spomenik, posvečen „izbrisanim“.¹²¹
108. Organi oblasti so obvestili ECRI, da je do 18. aprila 2024 pravni status v Sloveniji dobilo 12.513 „izbrisanih“ posameznikov (8.579 ljudi je dobilo državljanstvo, 3.825 ljudi stalno prebivališče in 109 ljudi začasno prebivališče). Natančno število oseb, ki so zdaj brez statusa, ni znano. Med obiskom leta 2024 so delegaciji ECRI povedali, da jih je po ocenah še vedno več deset. „Izbrisana“ oseba, s katero se je pogovarjala delegacija in ki je po dvajsetih letih uspela pridobiti stalno prebivališče, je trdila, da se še vedno sooča z izzivi pri dostopu do stanovanja in pokojninskih pravic. Glede na navedeno je ECRI izvedela, da so razmere še posebej zaskrbljujoče za starejše „izbrisane“ osebe, saj zaradi neurejenega statusa običajno nimajo dostopa do socialnih prejemkov ali domov za starejše.¹²² ECRI spodbuja organe oblasti, naj sprejmejo nadaljnje ukrepe za sprejetje ustrezne zakonodaje o dodelitvi pravnega statusa preostalim „izbrisanim“ osebam in dodatne ukrepe za izboljšanje njihovega položaja na področju zdravstvenega in socialnega varstva.

¹¹⁹ ECRI (2017).

¹²⁰ Amnesty International (23. februar 2024); Amnesty International (22. december 2022).

¹²¹ Amnesty International (2023); The Slovenia Times (24. oktober 2023).

¹²² Amnesty International (2023); The Slovenia Times (10. december 2024).

PRIPOROČILA IZ VMESNEGA SPREMLJANJA

Specifični priporočili, za kateri ECRI zahteva, da ju slovenski organi oblasti začnejo izvajati prednostno, sta naslednji:

• (§ 47) ECRI priporoča, da bi morali organi oblasti prednostno sprejeti nacionalno strategijo in akcijski načrt za boj proti sovražnemu govoru, vključno z vsemi oblikami rasističnega in LGBTI-fobičnega sovražnega govora, ter spodbujati raznolikost in strpnost. Razvoj takšne strategije in akcijskega načrta bi moral temeljiti na priporočilih Strateškega sveta za preprečevanje sovražnega govora in upoštevati Splošnopolitično priporočilo št. 15 ECRI ter Priporočilo Odbora ministrov Sveta Evrope CM/Rec(2022)16 glede boja proti sovražnemu govoru. Akcijski načrt bi moral vključevati posebne cilje, časovni načrt za doseganje in organe oblasti, odgovorne za izvajanje, vključno z ministrstvi in po potrebi občinami, policijo in javnim tožilstvom, ter predvideti vzpostavitev ustreznih mehanizmov usklajevanja, spremljanja in ocenjevanja. Skupine, ki jih obravnava ECRI, bi morale imeti možnost sodelovati pri oblikovanju, spremljanju in ocenjevanju akcijskega načrta.

• (§ 48) ECRI priporoča, da slovenski organi prednostno odločno ukrepajo za zagotovitev učinkovitega in nediskriminatornega dostopa do dostojnih in varnih stanovanjskih razmer na vseh območjih, kjer živijo romske skupnosti (zlasti glede čiste vode, elektrike in sanitarne oskrbe), ter v zvezi s tem pregledajo ustrezne zakone, politike in upravne prakse ob posvetovanju s predstavniki zadevnih občin in romskih skupnosti. V ta namen bi morali organi oblasti razmisliti o prenehanju razlikovanja med tako imenovanimi avtohtonimi in neavtohtonimi Romi.

ECRI bo najpozneje v dveh letih po objavi tega poročila opravila postopek vmesnega spremljanja razvoja v zvezi z obema priporočiloma.

SEZNAM PRIPOROČIL

Položaj priporočil v besedilu poročila je naveden v oklepajih.

1. (§ 5) ECRI organom oblasti priporoča, naj sprejmejo potrebne ukrepe, po potrebi tudi v sodelovanju s parlamentom, za okrepitev učinkovitosti in neodvisnosti Zagovornika načela enakosti, zlasti tako, (i) da zagotovijo dodelitev ustreznih proračunskih sredstev in neodvisnost pri upravljanju teh sredstev, (ii) da zagotovijo, da zadevne vladne in druge službe odgovarjajo Zagovorniku ali v določenem času sprejmejo vse potrebne ukrepe z vidika njegovih priporočil, and (iii) da zagotovijo učinkovito izvrševanje Zagovornikovih odločb v zadevah, v katerih je ugotovil kršitev prepovedi diskriminacije.
2. (§ 9) ECRI priporoča, (i) da se sprejmejo ukrepi za vključitev tem o enakosti LGBTI v obvezno usposabljanje šolskih učiteljev, da se zagotovi, da bodo učitelji dovolj poznali in zmogli razumeti ter upoštevati potrebe LGBTI učencev, in (ii) da nacionalni šolski učni programi obravnavajo vprašanja enakosti LGBTI, vključno s celovito vzgojo o odnosih in spolno vzgojo, na občutljiv, starosti primeren in enostavno razumljiv način.
3. (§ 13) ECRI priporoča, da organi oblasti razvijejo mehanizme za preiskovanje, preprečevanje in obravnavanje rasističnega in LGBTI-fobičnega ustrahovanja, tudi spletnega, ter nasilja v šolah.
4. (§ 20) ECRI priporoča, da organi oblasti sprejmejo učinkovite ukrepe, po potrebi tudi na zakonodajni ravni, s katerimi bodo zagotovili, da postopek za pravno priznanje spola za transspolne osebe ne bo pogojen z žaljivimi zahtevami, kot so diagnoze o duševnem zdravju.
5. (§ 22) ECRI priporoča, da organi v skladu s Splošnopolitičnim priporočilom ECRI št 17 o preprečevanju nestrpnosti do LGBTI oseb in njihove diskriminacije ter boju proti njima sprejmejo potrebne ukrepe za ustrezno zaščito pravice interpolnih otrok do telesne nedotakljivosti, tako da: (i) uvedejo ustrezne zakonodajne spremembe za prepoved opravljanja medicinsko nepotrebnih operativnih posegov (tako imenovanih operativnih posegov „za normalizacijo spola“) in drugih neterapevtskih zdravljenj, dokler otrok ne bo sposoben sodelovati odločitvi, na podlagi načela svobodne in prostovoljne privolitve po poučitvi; (ii) zagotovijo ustrezno usposabljanje vsem zdravstvenim delavcem in oblikovalcem politik; in (iii) vzpostavijo lahko dostopne svetovalne in podporne storitve za interpolne osebe in njihove družine.
6. (§ 44) ECRI priporoča, da se sprejmejo ukrepi za povečanje učinkovitosti javnega tožilstva in ostalih akterjev kazenskega pravosodja pri obravnavi zadev, ki so potencialno kazenskopravne narave. Takšni ukrepi bi morali vključevati pripravo nadaljnjih smernic in protokolov za zadevne službe. Po potrebi bi bilo treba razmisliti o spremembi ustreznega pravnega okvira in pri tem ustrezno upoštevati Priporočilo CM/Rec(2022)16 Odbora ministrov Sveta Evrope glede boja proti sovražnemu govoru in Priporočilo Odbora ministrov Sveta Evrope CM/Rec(2024)4 glede boja proti kaznivim dejanjem iz sovraštva.
7. (§ 47) ECRI priporoča, da bi morali organi oblasti prednostno sprejeti nacionalno strategijo in akcijski načrt za boj proti sovražnemu govoru, vključno z vsemi oblikami rasističnega in LGBTI-fobičnega sovražnega govora, ter spodbujati raznolikost in strpnost. Razvoj takšne strategije in akcijskega načrta bi moral temeljiti na priporočilih Strateškega sveta za preprečevanje sovražnega govora in upoštevati Splošnopolitično priporočilo št. 15 ECRI ter Priporočilo Odbora ministrov Sveta Evrope CM/Rec(2022)16 glede boja proti sovražnemu govoru. Akcijski načrt bi moral vključevati posebne cilje, časovni načrt za doseganje in organe oblasti, odgovorne za izvajanje, vključno z ministrstvi in po potrebi občinami, policijo in javnim tožilstvom, ter predvideti vzpostavitev ustreznih mehanizmov usklajevanja, spremljanja in ocenjevanja. Skupine, ki jih obravnava ECRI, bi morale imeti možnost sodelovati pri oblikovanju, spremljanju in ocenjevanju akcijskega načrta.

8. (§ 59) ECRI priporoča, da organi oblasti sodelujejo z ustreznimi zainteresiranimi stranmi, vključno z zagovornikom načela enakosti, varuhom človekovih pravic, organizacijami civilne družbe in specializiranimi izvajalci podpornih storitev za žrtve, ter sprejmejo ustrezne ukrepe za podporo zbiranju ustrezno razčlenjenih podatkov, zlasti z evidentiranjem posebnih elementov sovraštva, povezanih s kaznivim dejanjem, ki ne vodijo k identifikaciji žrtve, za obravnavanje nezadostnega poročanja o kaznivih dejanjih iz sovraštva in za izboljšanje storitev za podporo žrtvam. Pri tem bi se morali zgledovati po priporočilu Odbora ministrov Sveta Evrope CM/Rec(2024)4 o boju proti kaznivim dejanjem iz sovraštva.
9. (§ 65) ECRI priporoča, da državni organi razvijejo politike in upravljanje na več ravneh za medkulturno vključevanje ob ustreznem upoštevanju socialno-ekonomskega okolja ter v tem okviru opolnomočijo lokalne organe in jim zagotovijo vse potrebne smernice za razvoj in učinkovito izvajanje medkulturnih politik na lokalni ravni v sodelovanju z ustreznimi akterji civilne družbe, da bi migrantom nudili orientacijsko podporo, tolmačenje, medkulturno posredovanje in vključujoče javne storitve. V tem okviru bi morale oblasti ustrezno upoštevati Priporočilo Odbora ministrov CM/Rec(2022)10 glede politik na več ravneh in upravljanja za medkulturno integracijo.
10. (§ 72) ECRI priporoča, naj organi oblasti zagotovijo, da bo dostop do socialnih stanovanj omogočen vsem zakonitim prebivalcem Slovenije ne glede na državljanstvo, dostop do stanovanj pa vključen v programe integracije oseb z mednarodno zaščito.
11. (§ 88) ECRI priporoča, da slovenski organi prednostno odločno ukrepajo za zagotovitev učinkovitega in nediskriminatornega dostopa do dostojnih in varnih stanovanjskih razmer na vseh območjih, kjer živijo romske skupnosti (zlasti glede čiste vode, elektrike in sanitarne oskrbe), ter v zvezi s tem pregledajo ustrezne zakone, politike in upravne prakse ob posvetovanju s predstavniki zadevnih občin in romskih skupnosti. V ta namen bi morali organi oblasti razmisliti o prenehanju razlikovanja med tako imenovanimi avtohtonimi in neavtohtonimi Romi.
12. (§ 99) ECRI priporoča, da organi oblasti oblikujejo nacionalni program preventivnega zdravstvenega varstva, ki bo vključeval predstavnike lokalnih organov in romske skupnosti v njeni raznolikosti, da se izpolnijo posebne potrebe Romov. Takšen program naj vključuje izboljšanje dostopa do zdravstvenih storitev v romskih naseljih, povečanje zdravstvene pismenosti med Romi ter izboljšanje komunikacije med zdravstvenimi delavci in romskim prebivalstvom.

VIRI IN LITERATURA

V seznamu literature so naštet glavni objavljeni viri, uporabljeni med preučitvijo situacije v Sloveniji. Ne sme se obravnavati kot izčrpen seznam vseh virov informacij, ki jih je imela ECRI na voljo med pripravo poročila.

European Commission against Racism and Intolerance (ECRI)

1. ECRI (2022a), Conclusions on the implementation of the recommendations in respect of Slovenia subject to interim follow-up, CRI(2022)05.
2. ECRI (2019), Fifth report on Slovenia, CRI(2019)21.
3. ECRI (2017), Conclusions on the implementation of the recommendations in respect of Slovenia subject to interim follow-up, CRI(2017)39.
4. ECRI (2014), Fourth report on Slovenia, CRI(2014)38.
5. ECRI (2007a), Third report on Slovenia, CRI(2007)5.
6. ECRI (2003a), Second report on Slovenia, CRI(2003)39.
7. ECRI (1998a), Report on Slovenia, CRI(98)26.
8. ECRI (1996), [General Policy Recommendation No. 1](#): Combating racism, xenophobia, antisemitism and intolerance, CRI(96)43.
9. ECRI (2018), [General Policy Recommendation No. 2 \(revised\)](#): Equality bodies to combat racism and intolerance at national level, CRI(2018)06.
10. ECRI (1998b), [General Policy Recommendation No. 3](#): Combating racism and intolerance against Roma/Gypsies, CRI(98)29.
11. ECRI (1998c), [General Policy Recommendation No. 4](#): National surveys on the experience and perception of discrimination and racism from the point of view of potential victims, CRI(98)30.
12. ECRI (2022b), [General Policy Recommendation No. 5 \(revised\)](#) Preventing and combating anti-Muslim racism and discrimination, CRI(2022)6.
13. ECRI (2001), [General Policy Recommendation No. 6](#): Combating the dissemination of racist, xenophobic and antisemitic material via the Internet, CRI(2001)1.
14. ECRI (2003b), [General Policy Recommendation No. 7](#): National legislation to combat racism and racial discrimination, CRI(2003)8rev, as amended in 2017.
15. ECRI (2004b), [General Policy Recommendation No.8](#): Combating racism while fighting terrorism, CRI(2004)26.
16. ECRI (2021), [General Policy Recommendation No. 9 \(revised\)](#): Preventing and Combating Antisemitism, CRI(2021)28.
17. ECRI (2007b), [General Policy Recommendation No.10](#): Combating racism and racial discrimination in and through school education, CRI(2007)6.
18. ECRI (2007c), [General Policy Recommendation No.11](#): Combating racism and racial discrimination in policing, CRI(2007)39.
19. ECRI (2009), [General Policy Recommendation No. 12](#): Combating racism and racial discrimination in the field of sport, CRI(2009)5.
20. ECRI (2011), [General Policy Recommendation No.13](#): Combating antigypsyism and discrimination against Roma, CRI(2011)37rev, as amended in 2020.
21. ECRI (2012b), [General Policy Recommendation No. 14](#): Combating racism and racial discrimination in employment, 2012, CRI(2012)48.
22. ECRI (2016a), [General Policy Recommendation No. 15](#): Combating Hate Speech, CRI(2016)15.
23. ECRI (2016b), [General Policy Recommendation No. 16](#): Safeguarding irregularly present migrants from discrimination, CRI(2016)16.
24. ECRI (2023) [General Policy Recommendation No. 17](#): Preventing and combating intolerance and discrimination against LGBTI persons.
25. ECRI (2022c), [ECRI Glossary](#).

Other sources (listed in alphabetical order)

26. Advocate of the Principle of Equality (2024), Annual Report for 2023.

27. Advocate of the Principle of Equality, (2023, November 15), Varstvo pred diskriminacijo: Lobnik poslance pozval, naj v proračunu zagotovijo sredstva za izvajanje ključnih nalog Zagovornika [Protection against discrimination: Lobnik called on MPs to provide funds in the budget for the implementation of the Advocate's key tasks].
28. Advocate of the Principle of Equality (2023), Annual Report for 2022.
29. Advocate of the Principle of Equality (2022a), The Situation of Transgender People in Procedures for Medical Gender Identity Confirmation and Legal Gender Recognition in Slovenia.
30. Advocate of the Principle of Equality (2022b), The Situation of Intersex People in Medical Procedures.
31. Advocate of the Principle of Equality (2022c), Ključni rezultati javnomnenjske raziskave »Raziskava o diskriminaciji 2022« [Key results of the public opinion poll "Discrimination Survey 2022"].
32. Amnesty International (2024, February 23), Ob obletnici izbrisa: Krivice izbrisanim ostajajo nepopravljene in ogrožajo življenja [On the anniversary of the erasure: Injustices against the erased remain uncorrected and put lives at risk].
33. Amnesty International (2023), Report 2023/24, Slovenia.
34. Amnesty International (2023, March 7), Call for changes to legislation and halting returns to Croatia.
35. Amnesty International (2022, December 22), V slovo izbrisanemu Zoranu Tešanoviću [Farewell to Zoran Tešanović, who was erased].
36. Amnesty International (2020, March 10), Slovenia: ECHR judgment is a blow to Roma communities.
37. Asylum Information Database (AIDA) managed by the European Council on Refugees and Exiles (ECRE), page on Slovenia: [Slovenia - Asylum Information Database | European Council on Refugees and Exiles](#).
38. Balkan Green Energy News (2016, November 21), Slovenia declares drinking water a basic human right in constitution.
39. Balkan Insight (2023, November 17), Jewish Centre in Slovenia Defaced with Anti-Semitic Graffiti.
40. Beznec, B. & Gombač, J. (2022), New migration policies and innovative practices. Slovenia between bordering and inclusion.
41. Caritas (2019), Our Common Home, Migration and Development in Slovenia.
42. Central European University (CEU), Centre for Policy Studies (2020, February 17), Roma Civil Monitor project: Slovenia's Roma are extremely excluded.
43. ConstitutionNet (2016, August, 30), Constitutionalizing the right to water through popular initiative in Slovenia.
44. Council of Europe (CoE), Advisory Committee on the Framework Convention for the Protection of National Minorities (ACFC) (2023), Sixth Report submitted by Slovenia, ACFC/SR/VI(2023)006.
45. CoE, ACFC, (2022), Fifth Opinion on Slovenia.
46. CoE, Commissioner for Human Rights (2021, June 4), Memorandum on freedom of expression and media freedom in Slovenia, CommDH(2021)17.
47. CoE, Commissioner for Human Rights (2011), Discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in Europe, 2nd edition.
48. CoE, CM (2010), Recommendation CM/Rec(2010)5 on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity.
49. CoE, Committee of Ministers (CM) (2024a), Recommendation CM/Rec(2024)4 on combating hate crime.
50. CoE, CM (2024b), Recommendation CM/Rec(2024)1 on equality of Roma and Traveller women and girls.
51. CoE, CM (2022a), Recommendation CM/Rec(2022)10 on multilevel policies and governance for intercultural integration.
52. CoE, CM (2022b), Recommendation CM/Rec(2022)16 on combating hate speech.
53. CoE, Committee of Ministers (CM) (2005), Recommendation Rec(2005)4 on improving the housing conditions of Roma and Travellers in Europe.

54. CoE, European Committee of Social Rights (March 2024), Conclusions 2023 – SLOVENIA.
55. CoE, Parliamentary Assembly (PACE) (2017), Resolution 2191(2017) on Promoting the human rights of and eliminating discrimination against intersex people.
56. De Freitas Aguirre, C. (2022), The Romanies in the European Court of Human Rights - How could racial discrimination contribute to the cases on the right to housing.
57. DELO (2023, September 17), Na Paradi ponosa nasilje in incidenti, posredovala je policija [Violence and incidents at the Pride Parade, police intervene].
58. DISENZ (2023, April 17), Nevarne šole [Unsafe schools].
59. DRUŠTVO ODNOS & Institute of African Studies (2021), Refugees - Situation and Integration Challenges in Slovenia.
60. European Council on Refugees and Exiles (ECRE) (2024), Country Report: Housing – Slovenia.
61. European Court of Human Rights (ECtHR) (2022), M. v. France, application no. 42821/18, decision.
62. European Court of Human Rights (ECtHR) (2020), Hudorovič and others v. Slovenia, applications nos. 24816/14 and 25140/14, Judgment.
63. ECtHR (2012), Kurić and others v. Slovenia application no. 26828/06, Judgment.
64. European Migration Network (2020), EMN Focussed Study 2020, Responses to long-term irregularly staying migrants: practices and challenges in EU Member States and Norway - National Contribution from Slovenia.
65. European Roma Rights Centre (ERRC) (2003, October 29), The Erasure: Administrative Ethnic Cleansing in Slovenia.
66. European Union (EU), European Commission (EC), Eurydice (2024), Slovenia (Last update: 16 September 2024), National reforms in school education.
67. EU, EC, European Website on Integration (2024), Governance of migrant integration in Slovenia, [Last update published: June 2024].
68. EU, EC, European Website on Integration (2019, July 18), Slovenia adopts Strategy on Migration.
69. EU, EC (2023), Roma Civil Monitor 2023, Civil society monitoring report on the quality of the national strategic framework for Roma equality, inclusion, and participation in Slovenia.
70. EU, EC (2021), Education and training monitor 2021.
71. EU, European Parliament (EP) (2021), Resolution of 5 October 2022 on access to water as a human right – the external dimension (2021/2187(INI)).
72. European Union Agency for Asylum (EUAA) (2024), Asylum Report 2024.
73. Gorenc, N. (2022), Hate speech or free speech: an ethical dilemma?, International Review of Sociology, Volume 32, issue 3.
74. Government of Slovenia (2023, November 10), Integration strategy: the first condition for good integration is knowledge of the Slovenian language.
75. Government of Slovenia (2023, May 11), Strategic Council for the Prevention of Hate Speech related to Prevention.
76. Government of Slovenia (2023, March 28), Changing the law to speed up the recruitment of foreigners.
77. Government of Slovenia (2023, January 30), Implementation of the amendment to the Family Code.
78. Government of Slovenia (2021, December 28), National program of measures for Roma for 2021–2030.
79. Hadalin, J. (2016), The Civil Repressive Apparatus of the Second Yugoslavia and Its Perception Among the Slovenian Public.
80. Human Rights Ombudsman, (2023, September 28), Human Rights Ombudsman and eleven other organisations present ten proposals for an overhaul of the Slovenian school system.
81. Human Rights Ombudsman (2023, April 7), “The position of the Roma people can only be improved with good will and cooperation”.

82. Human Rights Ombudsman (2023), Annual Report for 2022.
83. Human Rights Ombudsman (2021, June 17), Presentation of the analysis of the practice in prosecuting hate speech in Slovenia followed by a discussion.
84. Human Rights Ombudsman (2017), Annual Report for 2016.
85. IGLYO, LGBTQI INCLUSIVE EDUCATION REPORT 2022, SECOND EDITION.
86. ILGA-Europe (2024a), Rainbow Map.
87. ILGA-Europe (2024b), Annual Review 2024 – Slovenia.
88. ILGA-Europe & IGLYO (2024), A Complex Picture of Progress - A civil society comprehensive review of the implementation of the Council of Europe Committee of Ministers Recommendation (2010)5 on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity.
89. ILGA-Europe (2022), Annual Review 2022 – Slovenia.
90. Institute for Ethnic Studies (2022), Uspešnost romskih učencev v osnovnih šolah v Sloveniji v obdobju 2016/17–2021/22 [Performance of Roma pupils in primary schools in Slovenia 2016/17-2021/22].
91. IPS Journal.eu, (2022, April 22), Slovenia's election thriller.
92. Jurekovič, I. (2024), Islamophobia beyond Explicit Hate Speech: Analyzing the Coverage of Muslims in Slovenia's Public Broadcasting.
93. Kapelańska-Pręgowska, J. & Pucelj, M. (2023), Freedom of Expression and Hate Speech: Human Rights Standards and Their Application in Poland and Slovenia.
94. Kralj, N., et al. (2021), Slovenian Twitter hate speech dataset IMSyPP-sl, Slovenian language resource repository CLARIN.SI, ISSN 2820-4042.
95. LEGEBITRA (2021), Spletna izdaja - Naslov porocila: RAZISKAVA O STANJU V ŠOLAH V SLOVENIJI 2019: LGBT MLADI – PREBIJMO MOLK V ŠOLAH [Online edition - Report title: 2019 SURVEY ON THE STATE OF SCHOOLS IN SLOVENIA: LGBT YOUTH - LET'S BREAK THE SILENCE IN SCHOOLS].
96. Lipovec Čebren, U. & Škraban, J. (2022), Intercultural Mediation and its Conflicting Allegiances in Slovenia.
97. Migration Policy Group (MPG) & Institute of Public Affairs (IPA) (2022), National Integration Evaluation Mechanism (NIEM) transnational project - The European benchmark for refugee integration. Evaluation 2: Comprehensive report.
98. Mihevc Ponikvar, B., et al. (2023), Perinatal health indicators of women, living in Roma settlements in Slovenia.
99. MLADINA (2023, April 14), Študentko na praksi so napadli samo zato, ker je transspolna oseba [An internship student was attacked just because she is transgender].
100. N1 SLO (2024, February 6), Ukrajinci zaprošajo za državne nastanitve, a nekateri jih blizu sebe nočejo [Ukrainians apply for state housing, but some don't want them near themselves].
101. National Institute for Public Health (2018), Public health approaches for the Roma ethnic community in Slovenia.
102. OECD (2020), International Migration Outlook 2020.
103. Peace Institute (2023), Hate Crime in Slovenia – National Report.
104. Peace Institute (2022), National Integration Evaluation Mechanism Slovenia: Report for 2020–2021.
105. Peace Institute (2021, December 20), Research on discrimination based on ethnicity, citizenship, skin colour and religion in Slovenia.
106. Peace Institute (2020), Hateful narratives in online media and online communication in Slovenia.
107. PinkNews (2023, February 2), Slovenia officially becomes first eastern European country to recognise same-sex marriage.
108. Reporter (2024, April 22), Tanja Fajon iz oči v oči z neonacistom, ki ji je grozil z likvidacijo: Urban Purgar še kar slavi »Hitlerja heroja« in mu čestita za rojstni dan [Tanja Fajon face to face with a neo-Nazi who threatened to kill her: Urban Purgar continues to celebrate "Hitler the hero" and wishes him a happy birthday].
109. Rijavec, D., et al. (2021), Evidence-Based Assessment of Readiness to Solve Wicked Problems: The Case of Migration Crisis in Croatia and Slovenia.

110. Rroma.org (2024, August 30), Slovenia, Water, and Crime.
111. RTV SLO (2024, January 15), Učenci priseljenci vstopijo v drugačen šolski sistem, med neznane vrstnike in nov jezik [Immigrant pupils enter a different school system, among unfamiliar peers and a new language].
112. SIRIUS - Policy Network on Migrant Education (2024), SIRIUS WATCH 2024 - Towards Better Data for Migrant Education: A Mapping of Data Availability in 14 EU Member States.
113. Sluga, A., et. al. (2023), Legal Framework for Social Infrastructure for Social Integration of the Roma and Their Preferences: Case of Slovenia.
114. South East European Network for Profession-alization of Media (SEENPM), (2021, April 29), Tackling Hate Speech – Example from Slovenia.
115. Sports Against Bullying (2020), Bullying in EU – analysis, IO1-Pan European analysis of how bullying affect schools – Task 4 – Report on findings – analysis.
116. STA (2024, September 5), Temporary protection for Ukrainians extended to March 2026.
117. STA (2024, August 28), Roma in Ribnica to get water supply when they start meeting their obligations.
118. Strategic Council for the Prevention of Hate Speech (July 2023), Recommendations for Preventing Hate Speech.
119. The Algemeiner (2021, August 4), Prosecution Urged of Far Right Propagandist in Slovenia For 'Hero Hitler' Tweet.
120. The Guardian, (2016, November 18), Slovenia adds water to constitution as fundamental right for all.
121. The Slovenia Times (2025, January 13), Maribor Synagogue defaced with antisemitic graffiti.
122. The Slovenia Times (2024, December 19), Slovenia bans Nazi, Fascist symbols.
123. The Slovenia Times (2024, December 10), President honours erased on Human Rights Day.
124. The Slovenia Times (2024, November 26), Court rules against barring single and gay women from assisted reproduction.
125. The Slovenia Times (2024, September 25), Survey shows Ukrainian refugees feel safe in Slovenia.
126. The Slovenia Times (2024, September 9), Mayors want urgent govt action regarding the Roma.
127. The Slovenia Times (2024, May 21), Concerns raised over video of masked men threatening migrants.
128. The Slovenia Times (2024, May 24), Cultural rights of ex-Yugoslav communities protected by law.
129. The Slovenia Times (2023, October 24), Memorial to the erased unveiled in Ljubljana.
130. The Slovenia Times (2023, September 13), Progress over Roma issues slow.
131. The Slovenia Times (2021, October 14), Janša under fire over "Soros puppets" tweet.
132. The Times of Israel (2024, January 26), The Shadows of Hate: Antisemitism Strikes Slovenia Amidst Global Tensions.
133. United Nations (UN), Office of the UN High Commissioner for Human Rights (OHCHR) (2022), A/HRC/51/8, Midterm progress report on the implementation of the fourth phase of the World Programme for Human Rights Education, State Submission by Slovenia, 27 May 2022.
134. UNHCR (2024), Slovenia Multi-Sector Needs Assessment (MSNA) 2024.
135. UN, Human Rights Council (2020), Resolution 45/8. 'The human rights to safe drinking water and sanitation', A/HRC/RES/45/8.
136. UN, General Assembly (2023, January 4), Report of the Special Rapporteur on the issue of human rights obligations relating to the enjoyment of a safe, clean, healthy and sustainable environment, David R. Boyd, A/HRC/52/33/Add.2.
137. UN, General Assembly (2010), Resolution 64/292. The human right to water and sanitation; A/RES/64/292.

138. Valentič, U., & Motl, A. (2020). Letno Poročilo Spletno oko 2020. Center za varnejši Internet Prijavna Točka Spletno Oko [Annual Report WebEye 2020. Centre for a Safer Internet Registration Point WebEye].
139. Vatican, Migrants & Refugees Section (2022), Integral Human Development, Country Profiles: Slovenia.
140. Zevnik, A. & Russell, A. (2021), The problem of asymmetric representation: The marginalisation, racialisation, and deservedness of Roma in Slovenia.

DODATEK: MNENJE VLADE

Spodnji dodatek ni del analize ECRI in predlogov glede stanja v Sloveniji

ECRI je v skladu s postopkom spremljanja države vzpostavil zaupen dialog s slovenskimi organi oblasti o prvem osnutku poročila. Številni komentarji organov oblasti so bili upoštevani in vključeni v končno različico poročila (ki, če ni drugače navedeno, upošteva samo dogajanje do 19. marca 2025, ko je bil preučen prvi osnutek).

Organi oblasti so prav tako zaprosili, da se naslednje mnenje dopiše v dodatek poročila.

Slovenia's viewpoint: "Concerning the collection of equality data – paragraphs 103 to 105 of the ECRI Report on Slovenia (Sixth Monitoring Cycle) – the Republic of Slovenia is of the position that it has adequately and extensively explained that further legal measures to gather disaggregated equality data are not warranted.

Detailed discussions with independent human rights monitoring bodies of Slovenia were performed in the period of 2018-2022 (and also years before that), taking into account the Constitution of the Republic of Slovenia, case law of the Constitutional Court of the Republic of Slovenia, attempts of legislation amendments in 2021 that were unconstitutional led to the new Article 6, paragraph 5 of the new Personal Data Protection Act of the Republic of Slovenia of 2022 (which is acknowledged in the Draft ECRI Report itself). No further legislative activities can therefore be envisaged. "

ECRI Secretariat
Directorate General of Democracy and Human Dignity
Council of Europe
Tel.: +33 (0) 3 90 21 46 62
E-mail: ecri@coe.int

www.coe.int/ecri

 @ECRI_CoE

www.coe.int

The European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) is a unique human rights monitoring body which specialises in questions relating to the fight against racism, discrimination (on grounds of “race”, ethnic/national origin, colour, citizenship, religion, language, sexual orientation and gender identity), xenophobia, antisemitism and intolerance in Europe; it prepares reports and issues recommendations to member States.